ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

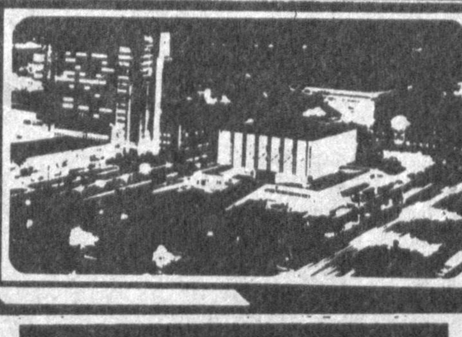

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 98 (8.682) ◆ 1995 йил ◆ 23 август, чоршанба ◆ Сотувда эркин нархда

БУГУНГИ КУН «ТО» «ТО» НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

❑ Вазирлар Маҳкамасида Мустақиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг навбатдаги мажлисида тантаналарга кўрилаётган ҳозирлик юзасидан мутасадди раҳбарларнинг ҳисоботлари тингланди.

❑ Кеча Қишлоқ хўжалик вазирлигида Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков бошчилигида пахта йиғим-теримига пухта ҳозирлик кўриш, ғўза баргини сифатли тўктириш ҳамда бошоқли дон экинлари экиш масалаларига бағишланиб, сим орқали кенгаш ўтказилди.

❑ Жиззах вилоятида ғўза баргини тўктиришга киришилди.

❑ Наманган вилоятида уруғлик пахтани танлаб териш бошланди.

❑ Самарқанд шаҳри ҳокимлиги машҳур бастакор ва қўшиқчи Ҳожи Абдулазиз Абдурасулов таваллудининг 140 йиллигини нишонлаш юзасидан қарор қабул қилди.

❑ Нукусда Қорақалпоғистон Республикаси ҳукуматининг пул-кредит масалаларига бағишланган мажлиси бўлди.

❑ Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш муҳандислари институтида Орол муаммоларига бағишланган халқаро семинар иш бошлади.

❑ Германиядан мамлакатимизга яна 45 тонна дори-дармондан иборат инсонпарварлик ёрдами келди. Шу йил бошидан бери Германиядан инсонпарварлик ёрдами сифатида умумий қиймати 25 миллион немис маркаси турадиган 140 тонна дори-дармон ва тиббиёт асбоб-ускуналари олинди.

❑ Тошкентда Уэльс санъати намуналари кўргазмаси очилди. У шу йил баҳорда Буюк Британияда бўлиб ўтган ўзбек санъат кўргазмасига жавоб тариқасида ўтказилмоқда. Уэльс санъати намуналари билан самарқандликлар ва бухороликлар ҳам танишиш имкониятига эга бўладилар.

❑ Бугундан 1 АҚШ долларининг сотиб олиш ва сотиш тижорат қиймати 31 сўм 70 тийин бўлди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

❑ Кеча Россия федерал қўшинлари 21 август куни Грозниййдан 8 километр узоқликда жойлашган Аргунда туман ички ишлар бўлимини эгаллаган Алауди Хамзатовнинг 200-250 нафар жангариларини бу ерни ташлаб кетишга мажбур қилдилар. Жанговар ҳаракатлар оқибатида дудаевчилардан 70-80 жангари ҳалок бўлганлиги тахмин этилмоқда. Россия федерал қўшинлари ҳарбий хизматчилари ўртасида ҳам талафотлар бор. Чеченистондаги Россия федерал қўшинларининг қўмондони Анатолий Романов содир бўлган ушбу ҳодисага қарамасдан федерал маъмурлар ва дудаевчилар ўртасида ҳарбий соҳадаги аҳдлашувлар бажарилишини таъминлаш чоралари кўрилишини маълум қилди.

❑ Олинган маълумотларга қараганда, Тожикистон маъмурлари ва мухолифатчилар ўртасида жанговар ҳаракатларни тўхтатиб туриш муддатини яна олти ойга узайтиришга келишилган.

❑ Беларусда иш ташлаган метро ходимлари касаба уюшмаси етакчилари устидан суд бошланди.

❑ Шу ой охиригача Россиянинг Плицескдаги космодромидан Украинанинг илмий тадқиқотлар ўтказишга мўлжалланган сунъий йўлдоши космик фазога учирилади.

❑ Кеча Москва яқинидаги Жуковский шаҳрида иккинчи халқаро авиация-космик салони очилди. Унда 23 мамлакатнинг 400 дан ортиқ фирмаси, шу жумладан Тошкент авиасозлари ҳам иштирок этяптилар.

ХОРИЖДА

❑ Сараево шаҳри атрофида серблар ва мусулмонлар ўртасида қуролли тўқнашувлар тобора кучаймоқда.

❑ Қуддусда портлатиб юборилган автобусда ҳалок бўлган олти киши дафн этилгандан сўнг Исроил билан Фаластин ўртасидаги тўхтаб қолган музокаралар яна бошланди.

❑ Сўнгги маълумотларга кўра, Ҳиндистоннинг Ферозабад бекатида иккита йўловчи поезди тўқнашиб кетганлиги оқибатида ҳалок бўлганларнинг сони 425 кишига етган.

❑ Жанубий Кореянинг Енин шаҳридаги балоғатга етмаган қизлар ахлоқ тузатиш муассасаси ётоқхонасида рўй берган ёнғин оқибатида камида 37 киши ҳалок бўлди.

❑ Сурункали жалалар оқибатидаги кучли сув тошқинлари сабабли Бангладешнинг 1 миллион нафардан кўпроқ аҳолиси бошпанасиз қолди.

❑ Аргентинанинг уй бекалари уюшмаси шу йил октябрь ойида жаҳон уй бекалари конгрессини ўтказишни режаламоқда. Аёлларнинг ижтимоий аҳволи муҳокама этилиши мўлжалланаётган ушбу анжуманда ҳозирнинг ўзида Италия, Испания, Германия, Россия, Ҳиндистон, Мексика, Бразилия, Польша, Жанубий Африка Республикаси каби мамлакатлар уй бекалари вакиллари иштирок этиш ниятини билдирдилар.

ТАБРИКНОМА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Ҳурматли Президент,

Вашингтон университети Марказий Осиё тиллари ва маданияти ёзги программаси профессор ва талабалари Сизни, Сиз орқали бутун ўзбек халқини Ўзбекистоннинг улуғ байрами — Мустақиллик куни тўрт йиллиги муносабати билан чин кўнгилдан табрик этадилар.

Биз бир гуруҳ америкаликлар ўзбек тили ва маданиятини зўр қизиқиш билан ўқиб ўргандик. Тарихингиз ва адабиётингиз ҳақида тасаввурга эга бўлдик. Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоийдек буюк зотлар ўзбек ҳамда дунё тарихида қандай рол ўйнаганларини билиб олдик.

Ўзбекистоннинг энг катта бойлиги ипак эмас, пахта эмас, тилло эмас. Бу — Ўзбекистоннинг халқи. Ўзбек халқи албатта буюк давлат қуради. Худо куч-қувват берсин!

Биз Тошкент билан бирородарлашган кўркам Сиэтл шаҳрида сабоқ олдик. Бу дўстликка 1972 йилда асос солинган эди. Вашингтон университетида 1947 йилдан бошлаб Марказий Осиё маданияти ўрганилади. Чорак асрдан бери ўзбек тили ва адабиёти ўқитилади, бу анъана яна ҳам ривожланмоқда. Ёзги сабоқлар сўнгида ўзбек халқини Ўзбекистоннинг Мустақиллик куни билан қутлаш анъанага айланган. Фурсатдан фойдаланиб, ўтган йили йўллаган табригимизга жавоб берганингиз учун миннатдорлик билдирамиз. Вақти келиб, Сиэтлда меҳмон бўласиз, деб умид қиламиз.

Биз Сизларнинг дўстингиз бўлиш учун ўзбек тилига меҳр қўйдик. Америка Қўшма Штатлари ва Ўзбекистон Республикаси ўртасида дўстлик, бир-бирини англаш, тушуниш даражаси юксак бўлишини истаймиз. Шунда биз тинчлик, дўстлик ва тараққиётда ёрқинроқ келажакни бирга қуриб оламиз.

Улуғ ўзбек халқига яхши кунлар йўлдош бўлсин!

Илза СИРТАУТАС,
Вашингтон университети профессори, программа раиси
Лора АДАМС,
Берклидаги Калифорния университети аспиранти
Рич ХАВКИНС,
Вашингтон университети аспиранти, Сиэтл
Ховард АЙЗЕНСТАТ,
Лос-Анжелесдаги Калифорния университети аспиранти
Кенли БАТЛАР,
Вашингтон университети аспиранти, Сиэтл
Колин БЕЛЛ,
мактаб ўқитувчиси, Сиэтл шаҳри
Брент ПАТМАН,
Жоржтоун университети аспиранти, Вашингтон Д. С.
Тўбайс КАММЕР,
Вашингтон университети талабаси, Сиэтл
Том ПАРКХУРСТ,
Коламбус шаҳри, Охайо штати
Дианна ПАРКХУРСТ,
Коламбус шаҳри, Охайо штати.

1995 йил 15 август
Америка Қўшма Штатлари
Вашингтон штати Сиэтл шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ ТЎРТ ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Ҳадемай мустақил Ўзбекистонимизнинг тўрт йиллик тўйини кенг нишонлаймиз. Айни пайтда ҳамма жойда ушбу тўйга қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Қардошлик, қариндошлик туйғуларини авайлаб-асраб келаётган пойтахтимизнинг кўп миллатли кенжа тумани — бектемирликлар ҳам уни ўзига хос ютуқлар билан кутиб олишга ҳаракат қилишмоқда. Туман ҳокими Шукурулло ҲИКМАТОВ билан бўлган суҳбатда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

ТУМАНЛАР ЙЎҚЛАМАСИ: БЕКТЕМИР

ҚАРДОШЛИК ТУЙҒУЛАРИНИ АВАЙЛАБ

— Туманимизни азим Тошкент ўз бағрига олганига кўп бўлгани йўқ. Бугунги кунда туманда 35 мингга яқин аҳоли истиқомат қилади. Улар орасида ўнлаб миллат ва элатларнинг вакиллари бор. Барча ҳар қандай байрам, тўй ва тантаналарни бир ёқадан бош чиқариб, ҳамжиҳатликда ўтказади. Бир нарсани алоҳида таъкидлаш жоизки, барча жойларда бўлгани каби бизнинг туманимизда ҳам Ўзбекистон халқининг турмуш тарзини яхшилаш, халқлар ўртасида ўзаро ҳамдўстлик алоқаларини мустаҳкамлашга қатъий амал қилмоқдамиз.

Мана шу ўтган 4 йиллик давр, айниқса охирги бир йил ичида аҳоли фаровонлигини ошириш, уларга зарур турмуш шароитларини яратиш борасида талай ишлар амалга оширилди. Бунда асосий эътибор албатта қурилишларга қаратиляпти. Бундан ташқари кўп қаватли уйларни таъмирлаш ҳам диққат марказимизда. Туманда 13 та маҳалла жойлашган бўлиб, бундан тўрт йил муқаддам уларнинг бирортасида ҳам маҳалла гузарлари мавжуд эмас эди. Бугунги кунга келиб эса улардан «Бузовчи», Абай, Олим Аширов ҳамда Бектемир маҳаллаларида замонавий, барча шароитлар яратилган гузарлар қуриб фойдаланишга топширилди. Шу йилнинг ўзида биргина «Мустақиллик» маҳалласига беш километрга яқин табиий газ қувурлари ётқизилиб, ишга туширилди. Бундан ташқари шу муддат ичида бутун «Водник» даҳасини иссиқ сув билан таъминлайдиган иссиқлик қозони ишга тушди. Қўшни Ҳамза туманидан қувурларда катта ҳажмдаги ичимлик суви келтирилди. Шунингдек оқава сувларини тозалаш иншоотининг иккинчи навбати қурилиб, фойдаланишга топширилди. «Дока нон» корхонаси ишга туширилди. Шу билан бирга бир қанча савдо дўконлари ва расталари қурилди. Чирчиқ дарёсининг ўнг қирғоғида «Бектемир» улгуржи-савдо буюмлари бозори очилиб, фойдаланишга топширилди.

— Бу йилги Мустақиллик байрамига тайёргарлик, унинг шукуҳи ўзгача. Бу борада туманда қандай ишлар қилиняпти?

— Тўғри айтдингиз, бу йилги тайёргарлик ўтган йилга нисбатан кенг кўламли. Чунки у бизнинг энг улуғ байрамларимиздан бирига айланди-да! Туманимизда байрамни ўтказиш бўйича алоҳида дастур ишлаб чиқдик, масъул ходимларни тайинладик. Шунга кўра, бир ойлик ободонлаштириш ишлари давом этмоқда. Деярли ҳар куни шанбалик, ҳашарлар ўтказилмоқда, кўчалар, хиёбон ва майдонлар тозаланди. Ташкилотлар, корхоналар ва меҳнат жамоалари ўз ҳудудларини байрамга тайёрламоқда. Бу ишларни амалга оширишда туман ободонлаштириш бошқармаси, 8- махсус автокорхона ходимлари яқиндан ёрдам бермоқда. Шунингдек ҳудудда 10 га яқин автобазалар мавжуд бўлиб, улар ҳам жадвал асосида ҳар куни машиналарни ободонлаштириш ишларига сафарбар қиляпти.

Тантаналар асосан туманимизнинг Красницский номли ўйингоҳида ўтказилади. Махсус жой тайёрланиб, атроф байрамона тусда безатилмоқда. Шу куни бутун туман аҳолисига байрам дастурхони ёзилиб, ош тарқатилади. Тантаналарга уруш ҳамда меҳнат фахрийлари, илғор ишчилар, кўп фарзанд тарбиялаб вояга етказган онахонлар ва бошқалар таклиф этилади. Катта халқ сайиллари уюштирилиб, унда туманимиздаги барча бадиий ҳаваскорлик жамоалари катта дастурда томошалар намойиш этадилар.

Шунингдек, маҳаллаларда ҳам улуғ байрам кенг нишонланади. Турли учрашувлар ташкил этилади. Шу билаан бирга боқувчиси йўқ, кам таъминланган оилаларга, ногиронларга саховат кўрсатилиб, байрам совғалари инъом этилади.

СУРАТЛАРДА: туман ҳаётидан лавҳалар.

Рустам Шарипов олган суратлар.

(Давоми 3-бетда)

Ободонлаштириш ойлиги давом этмоқда

ЯНАДА ЧИРОЙ ОЧИБ

Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик кунининг тўрт йиллиги байрами муносабати билан шаҳримизда 1 августдан 31 августгача ободонлаштириш ва тозалик ойлигини ўтказиш ҳақидаги қарорни имзолаган эди. Шундан бери ўтган вақт мобайнида бу борада азим Тошкентимизда қандай ишлар амалга оширилди? Шу ҳақда сўзлаб беришни шаҳар ободонлаштириш бош бошқармаси бошлиғи Маҳамаджон Зуфаровдан илтимос қилдик.

— Президентимиз Ислом Каримовнинг бевосита бизга кўрсатаётган катта ғамхўрлик ва ёрдамлари туфайли шаҳримизда ободончилик ишлари мисли кўрилмаган даражада авж олиб кетди, — дейди Маҳамаджон Зоирович. — Масалан, шаҳримизнинг деярли барча бозорлари қайта қурилди. Ҳозир улар чинакам шарқона тус олиб пойтахтимизга ташриф буюрган барча меҳмонларнинг диққат-эътиборини ўзига тортмоқда. Марказий йўлларни таъмирлаш ва янгидан қуриш, уларни чинакам замон талабига жавоб бера оладиган даражага олиб келиш мақсадида барча имкониятлар ишга солинмоқда. Бугун Фарғона йўли, Ҳ. Асомов, Туроб Тўла кўчалари ва Бўржар кўприги устидан ўтган кишининг дили қувнайди. Ахир яқингинада йўловчи ва ҳайдовчилар бу йўлларнинг ноқулайлигидан ранжишарди. Ёки бўлмаса пойтахтимизнинг Эски шаҳар қисмида олиб борилаётган катта бунёдкорлик ва ободончилик ишларини олиб кўрайлик. У ҳар қанча мақтов ва таҳсинга лойиқдир.

— Энди бевосита ободонлаштириш ойлигида бажарилаётган ишлар кўлами ҳақида гаплашсак.

— Ойликда амалга ошириладиган юмушларни олдиндан режалаштириб олган эдик. Бу масалада бизга шаҳар ҳокимлиги яқиндан ёрдам бермоқда. Ҳар шанба куни бу ерда штаб йиғилиши бўлиб ўтади. Бунда ҳафталикка якун ясалиб, навбатда амалга ошириладиган ишлар маслаҳатлашиб олинади.

Албатта ушбу ойлик фақатгина шунга мутасадди бўлган идора ва ташкилотларнинггина иши бўлиб қолмай, у умумхалқ юмушига айланмоғи керак. Унда ҳамма виждонан иштирок этиши шарт. Шу ўринда пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур тумани фахрийлар уюшмаси кенгашининг ибратли ишларини қайд қилиб ўтмоқчиман. Улар шаҳримизда биринчилардан бўлиб маҳалла ва бошқа турар жойлардаги фахрийларни озодалик кунларида қилинадиган ишларга бошқош бўлишларини даъват этиб Тошкент шаҳар фахрийларига мурожаатнома йўллашди. Бу ташаббус бошқа туман фахрийлари томонидан ҳам қўллаб-қувватланиб улар ўз сўзларининг устидан чиқишмоқда, ойликда фаол иштирок этишмоқда.

Дарҳақиқат ойликда қатнашиш, умуман ободонлаштириш ишлари ҳамманинг бурчи бўлиб қолмоғи керак. Келинг, азиз ҳамшаҳарлар, тилларда достон бўлган серқуёш Ўзбекистонимиз катта байрам арафасида турган экан, ҳар бир дамлардан унумли фойдаланиб, байрамни пухта тараддуд билан кутиб олайлик. Шундай бўлсинки, шаҳримизнинг ҳар бир гўшасидан, обод ва файзли кўчаларидан ўтган меҳмон сахийқалб тошкентликларнинг озодагарчилигига ҳам қойил қолсин.

Суҳбатдош Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ХОРИЖИЙ САРМОЯЛАР БЎЙИЧА АГЕНТЛИКНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Хорижий сармояларни республика иқтисодиётига жалб этиш жараёнини ривожлантиришга кўмаклашиш, Ўзбекистонда инвестиция таклифларини тайёрлаш ва рўёбга чиқаришда эҳтимол тутилган хорижий сармоядорларга ҳамда маҳаллий шерикларига амалий ёрдам кўрсатиш мақсадида:

1. Ноҳукумат ташкилоти мақомига эга бўлган хорижий сармоялар бўйича агентликни ташкил этиш тўғрисида Ўзбекистондаги БМТ ваколатхонасининг, Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва Давлат мулк қўмитасининг таклифи қабул қилинсин.

2. Қуйидагилар белгилаб қўйилсин:

— Хорижий сармоялар бўйича агентлик Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги инвестицияларга кўмаклашиш хизмати ҳамда Ўзбекистон Республикаси Давлат мулк қўмитаси ҳузуридаги Кўчмас мулк ва хорижий сармоялар бўйича миллий агентлик негизида ташкил этилади;

— Агентликнинг иши унинг ишчи аппарати ва мувофиқлаштирувчи кенгаш томонидан таъминланади, кенгаш таркиби давлат бошқарув органларининг вакилларидан, иқтисодиёт соҳасидаги олимлар ва мутахассислардан, турли мулкчилик шаклидаги корхоналарнинг, хорижий фирмалар, компаниялар ва банкларнинг раҳбарларидан иборат бўлади.

— Агентлик фаолиятини ташкилий-техникавий жиҳатдан таъминлаш бюджетдан ажратиладиган маблағлар, БМТ ривожланиш дастури ва бошқа халқаро ташкилотларнинг инвестиция фаолиятини институционал ривожлантириш мақсадларига йўналтирилган маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

3. Хорижий сармоялар бўйича агентликнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат эканлиги маълумот учун қабул қилинсин:

— инвестиция фаолияти соҳасида хорижий ташкилотлар ва фондларнинг иштирокида халқаро ҳамкорлик дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

— хорижий сармояларни жалб этишнинг меъёрий-ҳуқуқий негизи соҳасида таклифларни ишлаб чиқишда қатнашиш;

— иқтисодиётнинг турли секторларида инвестиция муҳитини ўрганиш, Ўзбекистондаги ва хорижий давлатлардаги инвестиция муҳитини қиёсий таҳлил этиш;

— Ўзбекистон Республикасида инвестиция фаолияти ва сиёсати масалалари бўйича ахборот-реклама нашрларини тайёрлаш, уларни халқаро тадбиркорлар орасида тарқатиш;

— инвестиция соҳасидаги таклифларни ишлаб чиқиш, уларни расмийлаштириш ва амалга ошириш тартиби юзасидан вазирликларга, идораларга, барча мулкчилик шаклларидаги корхоналарга, шунингдек, маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органларига кўмак бериш;

— амалдаги техникавий кўмаклашиш дастурларидан ва халқаро ташкилотларнинг маълумот базаларидан фойдаланган ҳолда манфаатдор хорижий сармоядорларни излаш;

— амалий алоқаларни кенгайтириш, чет эл тажрибасини йиғиш ва хорижий сармояларни жалб этиш бўйича семинарлар, конференциялар ҳамда бошқа тадбирларни тайёрлаш ва ўтказиш;

— хорижий ва маҳаллий тадбиркорлар иштирокида давра суҳбатларини уюштириш орқали амалий шериклик муассасаларини ташкил этишда кўмаклашиш;

— сармояларни жалб этишнинг турли шаклларини ўрганиш бўйича чет мамлакатларнинг сармояларга кўмаклашувчи хизматларида, компаниялари ва корхоналарида ўзбек мутахассисларнинг малака оширишларини ташкил қилиш;

— юқорида айтиб ўтилган ишлар ва тадбирларни амалга оширишга хорижий экспертларни жалб этиш.

4. Хорижий сармоялар бўйича агентлик рўйхатга олинган пайтдан бошлаб уч йил муддатга солиқлар тўлашдан, шунингдек қонунларда белгиланган мажбурий тўловларни тўлашдан озод этилсин, бунда бўшаган маблағларни хорижий сармоялар бўйича агентликнинг моддий-техника базасини ривожлантиришга сарфлаш шарт қилиб қўйилсин.

5. Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида ушбу Фармонни ижро этишга оид қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 август

Қурилиш майдонларида

УЗУККА КЎЗ ҚЎЙГАНДЕК

Сергели туманидаги қурилаётган бадантарбия-соғломлаштириш мажмуи Мустақилликнинг тўрт йиллиги байрами арафасида топширилиши лозим бўлган энг йирик бинокорлик нуқталаридан бири ҳисобланади. Ҳозирги кунда гимнастика иншооти ҳамда теннис майдонини қуришда 39-қурилиш бошқармаси бинокорлари қатнашмоқда.

— Бу бинокорлик нуқтасида биздан 49 киши меҳнат қилмоқда,— дейди қурилиш катта ишбошиси Озодбек Ҳолқулов. — Улар ҳозир қурилиши лозим бўлган иш ҳажмини бажаришга бемалол улгуришаяпти. Мазкур қурилиш нуқтасини белгиланган вақтда топширишга ҳаракат қилаётирмиз.

Айни пайтда қурилиш нуқтасига қарашли ҳудудда ободонлаштириш ишлари тез суръатлар билан олиб борилмоқда.

Бадантарбия-соғломлаштириш мажмуининг иккита биноси ҳозирги кунда мавзеда узукка кўз қўйгандек кўп қаватли уйлар билан уйғунлашиб кетган. Бу ерда шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, мазкур спорт мажмуи туманда биринчи марта қурилаётган улкан қурилиш нуқталаридан ҳисобланади.

Ғулом ЮСУПОВ.

САМАРАЛИ ТАДҚИҚОТ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ўсимлик моддалари кимёси институти тажрибахоналарида олиб борилаётган тадқиқотларининг кўпи самарали якунланмоқда. Тадқиқот ўчоғининг бир гуруҳ етакчи олимлари иштирокида юзага келган янги дори ҳам институтга шуҳрат келтирди.

Юқумли касалликлар муолажасида қўл келадиган мазкур альбендазол препарати республикамиз шароитида обдон ўрганилгач, Россиядаги тиббиёт-паразитология институтига клиник тажрибадан ўтказишга топширилди. Бу тиббий жиддий кузатишлар ҳам ижобий натижа берди.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, мазкур фойдали препарат Россия Федерацияси соғлиқни сақлаш вазирлигини қизиқтириб қолди. Шу мақсадда вазирлик институтга альбендазолни кўплаб тайёрлаб беришни сўраб, буюртма берди. Бу илтимос бажонидил қабул қилинди.

Ҳозир буюртма асосида препаратдан бир неча килограмми тайёрланди. Ана шу дорининг бир қисмини Чеченистонга юборишга қарор қилинди.

Ҳисоб-китобларга қараганда, институт йил охиригача альбендазолдан юз килограммини буюртмачиларга етказиб беради.

Равшан АЪЗАМОВ.

ФАХРИЙЛАР СОВҒАСИ

Тошкентда бўлиб ўтган фахрийлар корхоналари республика «Ветеран» бирлашмаси йиғилишида бирлашманинг 1995 йил биринчи ярмидаги иш якунлари ва галдаги вазифалар муҳокама этилди.

— «Ветеран» бирлашмаси ходимлари ҳам қўш байрамни нишонлаш арафасида турибдилар, — деди бирлашма раиси Назир Аҳмедов. — Нафақадорлар корхоналари ташкил этилганига ҳам 4 йил бўлди. Шу йиллар мобайнида кичик корхоналаримиз сони 19 тадан 465 тага кўпайди. Даромадлар 26 баравар ортди. Муҳими, шаҳар ва қишлоқ жойлардаги меҳнатга лаёқатли 5 мингга яқин нафақадорлар, яна шунча ёшлар иш билан таъминландилар.

Шуҳрат ҚОСИМОВ.

Тадбиркорларнинг сиртқи мактаби

ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТНИНГ ЗАРУР ШАРТИ

Тадбиркорлик бир қанча шаклларга эга. Якка тадбиркорлик, шерикчилик, ҳиссадорлик жамиятлари ва бошқалар ана шулар жумласидандир. Уларнинг ҳаммаси фирма тушунчасини умумлаштиради, яъни Ўзбекистон қонунларига асосан юридик шахс ҳисобланади. Бу қонунларда айниқса тадбиркорликнинг икки шакли ажратиб кўрсатилган:

а)якка тартибдаги меҳнат фаолиятига асосланган тадбиркорлик;

б) айрим фуқаро томонидан ёлланма меҳнатга жалб этиш асосида амалга ошириладиган хусусий тадбиркорлик.

Шунга мувофиқ корхоналар оилавий, хусусий бўлиши мумкин. Тадбиркорликнинг ушбу шакли ривожланган мамлакатларда жуда кенг тарқалган. Масалан, Америка Қўшма Штатлари иқтисодиётида фирмаларнинг қарийб 70 фоизини хусусий фирмалар ташкил этади.

Тадбиркорликнинг яна бир тури — бу шерикчилик асосида иш фаолияти кўрсатишдир. Бунда икки ёки ундан кўпроқ кишилар шерикчилик асосида тадбиркорлик билан шуғулланиш учун бирлашадилар. Улар даромадни ўзлари хоҳлаган ҳолда ўзаро бўлишлари мумкин. Шерикчиликнинг ҳуқуқий асоси унинг аъзолари ўртасида тузилган битим ҳисобланади. У ёзма, оғзаки ва томонларнинг бошқа бирор ҳамкорликдаги ҳаракатлари кўринишида бўлиши мумкин.

Ҳиссадорлик жамияти ҳам тадбиркорликни ташкил этишнинг шаклларидан бири ҳисобланади. Ҳиссадорлик жамияти — айрим шахслар, турли корхона, ташкилот, банклар пул маблағларини шерикчилик асосида тадбиркорлик мақсадида бирлаштиришидир. Ҳиссадорлик жамиятининг капитали пул шаклида таркиб топади ва шериклар ўз улушларига эга бўлишади. Улушлар эса акция шаклида ифодаланади.

Акция — акционер жамият чиқарган қимматбаҳо (даромад келтирувчи) қоғоздир. Акция эгасининг шу жамият маблағига қўшган ҳиссасини ва шунга мувофиқ топилган фойданинг бир қисмини, иқтисодиётда дивиденд деб аталадиган шаклда олиш ва уни бошқариш ишларида қатнаша олиш ҳуқуқини беради.

Дивиденд эса — ҳиссадорлик жамияти фойдасидан акция эгасининг даромадга айланган қисмидир.

Акциялар оддий ва имтиёзли бўлади. Оддий акцияларга дивиденд олинадиган фойдага қараб берилади ҳамда акция эгаси ҳиссадорлик жамияти мажлисида овоз бериши мумкин. Яъни корхонани бошқариш ишларидаги ҳуқуқий даражасини ҳам ифодалайди. Имтиёзли акцияларга дивиденд олинадиган фойдага қараб эмас, балки заёмга тўланганн каби, олдиндан белгиланган қатъий фоизларда берилади, аммо акция эгаси ҳиссадорлар жамияти мажлисида овоз бериш ҳуқуқига эга бўлмайди.

Ҳиссадорлик жамиятларининг икки тури мавжуд:

а) Ёпиқ ҳиссадорлик жамияти — жамият акциялари фақат унинг таъсисчилари, яъни пул қўшган шериклар ўртасида тақсимланади.

б) Очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти — бунда жамият акциялари эркин сотилади ва сотиб олинади.

Ҳозирги кунда республикамизда ҳам халқ хўжалигининг турли соҳаларида очиқ ва ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятлари фаолият кўрсатмоқда.

Шундай қилиб тадбиркорликнинг бу шакллари фирма фаолиятининг самарадорлигини таъминлайди. Фирмалар (корхоналар) ишлаб чиқариш кўлами ва фаолиятининг асосини унинг маблағлари ташкил этади. Ана шу маблағларни тўғри, оқилона ишлата билиш тадбиркорликнинг самарадорлигига асосий мезон бўлиб ҳисобланади.

Ҳар қандай фирма учун фойда олиш — унинг иқтисодий фаолиятининг зарур шартидир. Айниқса бозор иқтисодиёти шароитида фойдани кўпайтириш ҳар бир фирма (корхона) нинг асосий мақсадидир. Чунки унинг ривожланиши, истиқболга ишончи ана шу фойда миқдорига боғлиқдир. Бу эса кўпгина омилларга ҳам боғлиқ. Улардан бири, фирманинг ишлаб чиқаришга кетган харажатларидир. Чунки ишлаб чиқариш харажатлари фойданинг асосий чегараловчиси ҳисобланади. Харажатлар, уларнинг миқдори ва келажакдаги харажатлар миқдорининг таҳлили фирма раҳбарияти қабул қиладиган қарорларнинг асосини ташкил этади. Амалиёт шуни кўрсатадики ишлаб чиқариш харажатлари, ишлаб чиқариш хажмига боғлиқ (доимий) ва боғлиқ бўлмаган (ўзгарувчан) харажатлар билан фарқланади. Доимий харажатларга ижара тўлови, иш ҳақи, бюджетга ҳар хил тўловлар ва ҳоказолар киради. Хом ашё ва материаллар, энергия, транспортга кетган сарфлар ўзгарувчан харажатлардир. Шунинг учун фирма доимо бу харажатларни камайтиришга ҳаракат қилади. Ишлаб чиқариш харажатларини камайтиришнинг асосий йўллари эса қуйидагилардан иборат:

а) фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга тадбиқ этиш;

б) ишлаб чиқариш, меҳнатни ташкил этиш ва бошқаришни такомиллаштириб бориш;

в) иқтисодий жараёнларга етарлича баҳо бера олган ҳолда чора-тадбирлар кўриш.

Фирманинг иш фаолиятини акс эттирувчи бир қанча кўрсаткичлар мавжуд. Улардан бири сотилган маҳсулот ҳажми ёки фирма тайёрлаган ялпи маҳсулоти. Ялпи маҳсулот деб, фирма томонидан бир йилда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ва хизматларнинг пулдаги ифодасини тушуниш лозим. Фирманинг ялпи маҳсулотидан ишлаб чиқаришга сарф этилган харажатларни чегириб ташласак, фирма учун яна бир муҳим кўрсаткич—ялпи фойда ҳосил бўлади. Ана шу ялпи фойдадан фирма ҳар хил турдаги солиқ ва тўловларни тўлаб бўлгач, қолган қисми унинг соф фойдасини ташкил этади. Соф фойдани эса фирма мустақил равишда ишлатади, яъни ишчи ва ходимларни моддий рағбатлантиришга, ишлаб чиқаришга, ижтимоий соҳаларга сарфлаш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтилиши корхона ва давлат ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг иқтисодий асосини тубдан ўзгартирди. Республикамизда солиқлар тўғрисидаги Қонунга мувофиқ барча турдаги корхоналар учун фойдадан олинадиган ягона солиқ тизими жорий этилди. Давлатнинг амалга ошираётган солиқ сиёсатида ривожланиши зарур бўлган тармоқ корхоналарига маълум имтиёзлар кўзда тутилган. Масалан, янги техника ва технологияни ўзлаштиришга, илмий-тадқиқот ишларини амалга оширишга, табиатни муҳофаза қилиш ишларига сарф этиладиган маблағларга имтиёзли солиқлар белгиланган. Фирма ўз фойдасидан тўғри фойдаланган ҳолдагина иқтисодий самарадорликка эришиш мумкин. Иқтисодий самарадорлик фирманинг тараққиёти ва ишлаб чиқариш барқарорлигининг, жамият аъзолари турмуш фаровонлигини оширишнинг моддий асосидир.

Шундай қилиб тадбиркор фирма фаолиятининг ривожланиши учун кам меҳнат ва кам моддий ресурсларни сарф қилган ҳолда, юқори иқтисодий натижаларга эришиши, аҳолининг истеъмол талабига мос маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатиши лозим. Бунда тадбиркорлардан бозор иқтисодиётининг юқори билим ва тажрибаларига эга бўлиши талаб этилади.

Ражаб МУСУРМОНОВ.
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Иқтисодиёт институти аспиранти.

Ҳозирги кунда «Тошкент — Лада» ҳиссадорлик жамияти автоҳаваскорлар учун жуда қулай бўлиб қолди. Чунки жамият енгил машиналарни таъмирлаш, бўяш, тиклаш, ҳатто йўлда бузилиб қолган техникани устахонага олиб келишгача хизматларни кўрсатади.

СУРАТДА: кўчма бригада аъзолари Сергей Чатарели ҳамда Ориф Мусахўжаевлар навбатдаги машинани кўздан кечирмоқдалар.

Республикамиз мустақилликка эришгандан буён хориждаги кўплаб тадбиркорлар ва сармоядорлар ҳамкорлик қилиш мақсадида юртимизга ташриф буюришмоқда. Марказий Осиё — Америка жамғармаси ҳам айнан тадбиркорликни ривожлантириш мақсадида ўз фаолиятини бошлаган ташкилотлардан бири саналади. Бу жамғарма Америкада жуда танилган бўлиб, унинг бўлимлари Марказий Осиё минтақаларида ташкил этилмоқда. Жамғарманинг иш фаолияти ва режалари ҳақида жамғарма ходими Лиза Тарантино билан суҳбатда бўлдик.

Ҳамкорлик қирралари

ЯНА БИР ЖАМҒАРМА

— Бундай ташкилотлар Америкада аввалари ҳам мавжуд эдими? Умуман жамғарма ҳақида батафсил тўхталиб ўтсангиз.

— Марказий Осиё — Америка тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш жамғармаси 1994 йил Америка конгресси қарори билан ташкил топди. Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш жамғармаси биринчи маротаба ташкил этилганлиги учун асосий иш ҳам Марказий Осиёдан бошланди. Жамғарма президенти Ричард С. Бернстромнинг иш жойи Тошкентда ва Алматида ўрин олган.

Олдимизга қўйилган мақсад Марказий Осиё минтақасида кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришда, корхоналарни хусусийлаштиришда кўмаклашишдан иборатдир. Жамғарма асосан банклар орқали иш юритади. Шунинг учун ўтган вақт мобайнида Тошкентда, Алматида ва Бишкекда бўлимларимиз очилди. Яқин кунлар ичида Ашгабат ва Душанбе шаҳарларида ҳам очилиши кўзда тутилмоқда. Кичик ва ўрта бизнес билан шуғулланувчиларга Эйшен Кроссродус Лоун компанияси хизмат қилади. Жамғарманинг асосий иш йўналиши уч қисмдан иборат бўлиб, у тўғридан-тўғри сармояларни жалб этиш, қўшма корхоналар очиш, кичик бизнес билан шуғулланувчиларга кредит (қарз) беришдан иборатдир.

Кўрсатилган дастурга мувофиқ минг доллардан юз минг АҚШ долларини кредитга бериш имкониятимиз бор. Кредит уч йил муддатга, 12 фоиздан 18 фоизгача фойда ҳисобига берилади. Бутун минтақа бўйича умумий капиталнинг 150 миллион доллари бўлимларга берилади. Бундан ташқари жамғарма фоизли заём (қимматбаҳо қоғоз)лар ҳам бериш имкониятига эга. Бу заёмлар ҳам 3 йилдан 5 йил муддатга берилади. Уларга тўланадиган устама ҳақ 15 фоиздан 20 фоизгача бўлади. Мижозлар билан олди-берди ишлари асосан АҚШ долларида, агар имконсиз бўлиб қолгандагина вазиятга қараб ўша жойнинг миллий валютасида тўланади.

— Кредит олиш учун тадбиркорлар нималарга эга бўлиши керак?

— Асосан кичик ёки йирик корхона хусусийлаштирилган бўлмоғи лозим. Бундан ташқари тегишли бўлган ҳужжатлар асосида ўз режалари батафсил, ёзма равишда ҳисобот тариқасида жамланиб бизнинг идорадагиларга мурожаат этади. Бу ерда яна қўшимча ахборот ҳамда тушунтиришлар олиб ҳамкорликда иш юрита олишга кўзи етгач асосий ҳужжатлар тўлғазиб иш бошланади.

Бундан ташқари жамғармамизга аъзо бўлиб турган хорижий корхоналар билан қўшма корхоналар тузишга ҳам тўлиқ бош-қош бўла олади.

Суҳбатни
Гулзода АБДУЛЛА қизи ёзиб олди.

Ҳамидулла Салоҳиддинов билан асли бир жойдан, Тошкент шаҳрининг Каттабоғ маҳалласиданмиз. Бир-биримизнинг кўз ўнгимизда ўсиб, вояга етдик. Орада қанчадан-қанча сувлар, дарёлар оқиб ўтди.

Бадиий тасвир, чизмачилик, хуснихат, қадимий обида, ёдгорликларга бўлган қизиқиш Ҳамидулла бошланғич таълим олган Охунбобоев номидаги 45-ўрта мактаб, шаҳар марказидаги кашшофлар саройида шаклланиб, ғунчаланган бўлса, кейинчалик, 1955-1961 йилларда Тошкент политехника институтининг қурилиш факультети меъморчилик бўлимида нафис очилиб, ўзининг муаттар исини тарата бошлади, қиёмига етди. Устозлари В. А. Нильсен, Р. Р. Абдурасулов, А. Б. Ашрапов, М. З. Зоҳидов, К. В. Бабиевский, А. Б. Бобоxонов ва бошқалар кўмагида, қўшимча адабиётларни тинмай мутолаа қилиши натижасида унинг онги, дунёқарашида Ўрта Осиё, Ғарбу Шарқ, Европа, Юнонистон, Арабистон ва бошқа мамлакатлар халқлари яратган меъморчилик санъати мўъжизалари туғён уриб ўзини кўз-кўз қилиб, оханрабодек ўзига торта бошлади.

Ўқиш ва изланиш билан ҳар қанча банд бўлмасин, у барибир, болаликдан севимли машғулотига айланган расм чизиш, ҳарфларни ўзига хос синчковлик билан шарқона услубда ёзишга вақт, фурсат топарди. Алишер Навоий, Абу Али ибн Сино, Муқимий, Фурқат, Ҳамза ва бош-

Ҳамшаҳарларимиз

УМР МАЗМУНИ

қа машҳур кишиларнинг кичик тасвирларини катакларга бўлиб, уларни катталаштириб портретларини чизар, бундан ажиб бир завқ-шавқ туярди. Бу ҳам майли-я, институтда ташкил этилган ўзбек драма тўгарагининг фаол аъзоси сифатида бирорта ҳам машғулотдан қолмасди.

Унинг ҳар томонлама қобилиятини пайқаган устозлари у 1961 йилда институтни имтиёзли тугатиши биланоқ, кафедрада олиб қолишди. Энди у меъмор, мураббий сифатида яна қизғин ижодий жараён, изланишга бутун борлиғи билан шўнғиб кетди. 1963-1966 йилларда кафедра аспиранти бўлди. Илмий-мураббийлик фаолиятини жамоатчилик ишларида фаол қатнашиш билан чамбарчас олиб борди. Ўз соҳаси бўйича долзарб мавзуларда илмий мақолалар ёзиб, талабалар учун ўзбек тилида қўлланмалар яратди. 1971 йилда «Тошкент вилояти қишлоқ меъморчилигининг ривожланиш тарихи» мавзуида номзодлик диссертациясини ҳимоя қилди ва « Меъморчилик тарихи ва назарияси» кафедраси доценти бўлди.

1971-1973 йилларда Москвадаги чет тиллар институти француз тили факультетини тугатган Ҳамидулла Салоҳиддинов 1974-1977 йиллар давомида Жазоирда ижодий сафарда бўлиб, Давлат дорилфунуни қошидаги меъморчилик ва шаҳарсозлик олий мактабида маҳаллий миллат талабаларига жаҳон меъморчилиги тарихидан француз тилида маърузалар ўқигани, амалий машғулотлар олиб боргани диққатга сазовордир.

Унинг хизмат тақозоси билан Франция, Афғонистон, Болгария, Жазоир, шунингдек, собиқ иттифоқ таркибидаги Москва, Ленинград, Киев, Рига, Таллин, Алмати ва бошқа йирик шаҳарларида бўлиши ҳам беиз қолмади.

Ҳамидулла Салоҳиддиновнинг нафақат изланувчан олим, мураббий, балки ташкилотчилик қобилияти унинг 1980-1990 йиллари Ўзбекистон Меъморлар уюшмаси раиси муовини лавозимида ишлаган пайтида яққол кўзга ташланиб, ўз касбининг ҳақиқий жонкуяри, фидойиси эканлиги намоён бўлди.

Интилганга толе ёр деганларидек, миллий меъморчилигимизни ривожлантириш, малакали мутахассислар етказиб бериш ҳамда жамоат ишларидаги фаол иштироки учун архитектура фанлари номзоди Ҳамидулла Салоҳиддинов «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган архитектор», профессор юксак унвонларига сазовор бўлди.

Узининг олтмишинчи умр баҳорини айни ижодий кучқувватга тўлган ҳолда қаршилаётган Ҳамидулла Салоҳиддинов Тошкент Архитектура-қурилиш институтининг меъморчилик факультети декани, «Меъморчилик тарихи ва назарияси» кафедрасининг мудири сифатида қизғин илмий-мураббийлик фаолияти, изланишлар билан машғул.

Искандар РАҲМОН,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси мукофоти совриндори.

ТОШКЕНТ ТАДБИРКОРИ

Акциялаштириш ҳозирги куннинг энг долзарб вазифаларидан биридир. Зеро, янги шароитларда иш юритиб очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти сифатида фаолият кўрсатаётган корхоналарда ишчилар ўзларини ишхонанинг ҳақиқий, тенг ҳуқуқли хўжайинларидек ҳис қилишади. Бу эса ўз навбатида иш унумининг ошишига, юқори сифатли, энг зарур халқ истеъмол молларининг кўпайишига ва муҳими, иқтисодиётимизнинг барқарорлашувига олиб келадиган омилдир.

«Оникс» ҳиссадорлик жамияти (собиқ «Миконд» заводи)да ҳам акциялаштириш масалаларига муҳим эътибор билан қаралмоқда. Яъни, ҳозир корхонада ҳар бири 250 сўмлик 100 мингта акцияни тайёрлаш жараёни кетмоқда. Акциялар чиқаришнинг натижаси ўлароқ «Оникс» ҳиссадорлик жамияти хориждаги етакчи фирмалар билан ҳам ўзаро

Мулкни ҳақиқий эгасига

МАНФААТ

манфаатли алоқалар ўрнатмоқда. Жумладан, Германиянинг «Осрам» компанияси билан биргаликда янги ёритиш жиҳозларини ишлаб чиқиш юзасидан музокаралар кетмоқда. Шунингдек, чехияликлар билан ҳам ҳамкорликда ишлаш юзасидан келишувлар бор. Албатта, бундай ҳамкорлик алоқалари ишлаб чиқариш жараёнини замонавий техника воситалари билан таъминлаш, корхона маҳсулотларининг янада нафис ва харидоргир бўлишида муҳим ўрин тутади.

Шуниси қувонарлики, «Оникс» ҳиссадорлик жамияти ўзининг 100 га яқин анъанавий маҳсулотларини чиқариш билан бирга, яқинда газ ва сув ўлчагичларни чиқариш технологиясини ўзлаштирди ва бундай ўлчагичларнинг дастлабки туркуми синовлардан муваффақиятли ўтди.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

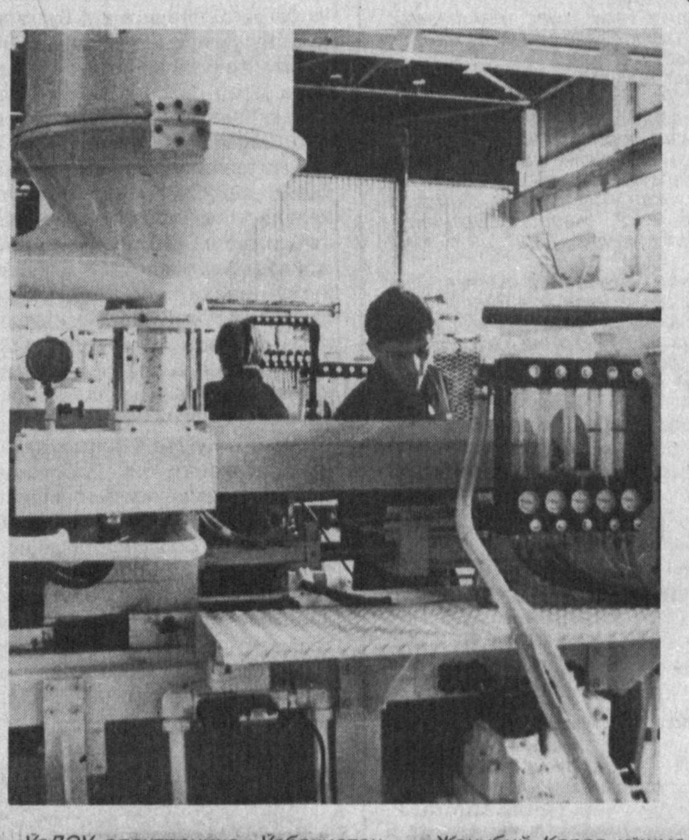

«ЎзДЭУ электроникс» Ўзбекистон — Жанубий Корея қўшма корхонаси ҳозирги кунда ишлаб чиқариш қувватини оширмоқда. Сергели туманида ишга тушган корхона шохобчаси шулар жумласидандир. Айни пайтда шохобчада телевизорларнинг бир қанча қисми ишлаб чиқарилмоқда.

СУРАТДА: шохобча иш жараёнидан лавҳа.

Рустам Шарипов олган суратлар.

БИРИМ ИККИ БЎЛСИН ДЕСАНГИЗ...

Маҳалламизда Шодия ая деган чевар кампир бор эди. Қайси уйдан қиз узатилаётган бўлса, сарпо-суруқлардан ортган қийқимлар шу кампирга элтиб берилар, ая эса бу қийқимлардан келин-куёв учун чиройли кўрпача ва дастурхон тикиб берарди. «Илоё, иккoвиям қўшақариб юришсин» дея дуо қиларди у кўрпачага игна ураётиб. Қуроқчи аяни маҳаллада ҳамма ҳурмату иззат қилар, тўю маъракаларда давранинг тўрига ўтқазишарди.

Шодия ая тикиб берган кўрпачанинг қуроқланган «гуллари»га тикиламан гоҳо. Ўғлим думалаб катта бўлди унда. Ҳар куни неча бор тўшалиб, неча бор йиғилади. Аммо, ҳали бирор жойи сўкилмаган... Шу кўрпачага ҳаваслаанибми, бир куни уйимдаги ҳамма қийқимларни йиғиб чиқдим. Эҳ-ҳе, рўзғор учун қанча нарса тикса бўларкан улардан. Кундалик дастурхон, жажжи тўшамалар, чойнак-пиёлага тагликлар...

Чиндан ҳам аяжонларимиз аслида чевар, рўзғор тебратишда тежамкору тадбиркор бўлишган. Улар азал-азалдан рўзғорнинг «баракат калити»ни қўлларида маҳкам тутганлар. Биргина эрнинг топиб келганини тийин-тийинигача жой-жойига қўйиб сарфлаш, бир этак болани едириб-ичиришу, устини бутлашни ва шу йўсинда рўзғорнинг адоқсиз каму кўстини тўғрилашни маромига етказиб уддалаганлар. Ҳозир-чи! Оилада эркак ҳам, аёл ҳам баравар ишлашади. Маош олишади. Лекин, рўзғорда барака йўқ. Муттасил «у етмайди, бу етмайди» деб нолиб юрамиз. Аслида-чи? Борини эплаб кийиш ўрнига янги устига янги оламиз. Уйимиздаги музлатгич егуликка тўлиб турмаса, гўё кўнглимиз ҳам тўлмайди. Сармояни тежаб-тергаб ишлатиб, бир маромда осойишта рўзғор тебратмоққа уқувимиз камайиб бораётгандек.

Гоҳо «дом»даги қўшнилар билан ҳовлида йиғилишиб қоламиз. Суҳбатимиз ўз-ўзидан нарх-навога бориб тақалади. Улар «қайси бозорда нима арзону, нима қимматлиги» ҳақида бир-бирига гап бермай сўзлаб кетишади.

Шунда кекса бир ая:

— Қўйинг, нолиманг болам, — дейдилар.— Эҳ-ҳе, қандай кунларни кўрмадик биз. Ойлаб нон емаган кунларимиз бўлган. Ҳозир эса дўкон тўла озиқ-овқат, ҳеч нолиманг...

Агар ортимизга бир назар ташласак, шу вақтга қадар фақат «қўлга қараб» яшадик ҳисоб. «Ишласанг, ишламасанг, давлат идорасида ўтирсанг бас, маошинг ўзи ойма-ой келиб турибди» деган хаёлда вақтимизни уззукун эснаб ўтказган дамларимиз бўлмаганми? Бўлган. Лоқайдлик касали шу тариқа бутун танамизга сингиб бормадимикин? Эндиликда бундай яшаш уят. Ҳар дақиқа вақтни тежаб-тергаб, ҳар қадамни ҳисоб-китоб қиладиганларнинг омади юришади бу кун. Аёл ҳам ўта тадбиркор бўлмоғи, эрининг ёнига кириб унинг оғирини енгил қилмоғи, шу тариқа рўзғорига қут-барака олиб кирмоғи лозим.

Тўғри, жойларда шахсий ва кичик корхоналар очиб, дурустгина даромад қилаётган аёлларимиз кўп. «Ишбилармон аёл» ассоциацияси эса худди шундайларни ҳамиша қўллаб-қувватлаб турибди. Зарур ўринларда ёрдам қўлини ҳам чўзаётир.

— Аслида тадбиркорлик бизга азалий мерос, — дейди ассоциация директори Дилдора Олимбекова биз билан суҳбатда. — Лекин, бугунги аёлларимиз уни эндигина ўрганишяпти. Қаранг, ўзимизнинг тадбиркорлигимиз, ишбилармонлигимизни амалда кўрсатиб ҳаётимизга кўрк, турмушимизга фаровонлик олиб кирсак, замоннинг бизга боққани шу эмасми!

Дилдора опанинг айтишича, шаҳарда аёллар очаётган корхоналарда иш кўпроқ юришаётган эмиш. Бу рост. Аёл зоти ўта жонкуяр бўлади, бир ишни бошладими, шунга ўзини фидо қилади. Йўл-йўриқ излайди, топади.

Бир мисол. Гулсарани кўпдан танийман. Лекин кейинги пайтда кўринмай қолди. Излаб уйига бордим. Йўқ. Қўшнилари «Ўртоғингиз ҳозир тикувчилик корхонаси очган, шу билан банд», дейишди. Ҳайрон бўлдим. Гулсара гоҳ-гоҳида ўзига битта-иккита кўйлак тикканини айтмаса, бу иш билан ҳеч шуғулланмасдику... Бир куни унинг ўзини учратиб қолдим. Шунда гапириб берди. У ишлаётган заводда хом ашё тугаб, иш тўхтаб қолибди. Маошсиз бирмунча қийналишибди. Шунда Гулсара ўзи билан ишлаётган уқувли қиз-жувонларни йиғиб, эски ҳовлисидаги «бекор ётган» уйни эпга келтиришибди. Ижарага «Чайка» тикув машинаси олишибди. Ўз уйларидаги оддий чокли тикув машиналарини ҳам олиб келишибди. Шу йўсинда мўъжазгина «иш корхонаси» очилибди. Дастлаб кўйлак тикиш учун матоларни уйларидан келтиришибди. Тикилган кўйлакларни бозор нархидан арзонроққа баҳолашибди. Харидорни жалб қилишнинг синалган йўли-да бу. Буюртмачилар ҳам тезда кўпайибди.

— Корхонамизда атиги 10 та қиз-жувон меҳнат қилади, — дейди Гулсара. — Тушган фойдани ҳаммага тенг тақсимлаяпмиз. Тўғри, ҳозирча кам. Лекин ҳали ишларимиз ривожланиб кетишига ишонамиз. Сабаби, сафимизга келиб қўшилиш истагида юрганлар кўп. Маҳсулот сифатига алоҳида эътибор бераяпмиз. Аёллар ва эркаклар кўйлаклари, чақалоқларга йиғма уст-бош, ҳатто кўрпачалар ҳам тикаяпмиз. Хуллас, харидорларимиз кўпайгандан кўпаймоқда. Буюртмачилар ундан ҳам кўп. Энди биз турли чокларни тикиш ишларини бажарувчи замонавий тикув машиналари сотиб олишимиз зарур. Яқинда ассоциациядан бориб ёрдам сўрамоқчиман...

Қаранг, аёл бу кун ўз имкониятлари нечоғли эканини, ўзи нималарга қодирлигини намойиш этаётир. Яна бир танишим Гулчеҳрахон ҳам Мирзо Улуғбек туманининг Шимоли-Шарқ даҳасида ана шундай корхона очиб, давлат билан шартнома асосида ишлаётир. Турмуш ўртоғи Сафар Отаев билан ҳамкорликда турли хил нон маҳсулотлари тайёрлашаётир.

— Корхонамизда 22 турли сифатли маҳсулот тайёрланади, — дейишди улар. — Шаҳардаги икки-учта нон дўконларига чиқарамиз. Жуда тез сотилаяпти. Харидор талаби кучайса иш ўз-ўзидан авж олиб кетаркан. Нон билан бирга ширин ва ёғли кулчалар тайёрлашга ҳам ўтганмиз. Даромад ҳам кўнгилдагидек бўлаяпти.

Ўйлашимча, «бирнинг икки бўлиши» учун қўлдан келгунича ҳаракат ва тадбиркорлик зарур бўларкан. Аслида ҳар бир киши бу нарсага қодир. Агар ҳафсала қилинса борми, барака ўз-ўзидан ёғилаверади. Илгарилари халқ орасида «Бой қаерда бўлса, вой ўша ерда» деган ҳазил мақол юрарди. Бу мақол замирида яхши маънодаги ҳақиқат ҳам бор. Чунки, пулни бўлар-бўлмас сарфлайвермай, балки «хасис»роқ бўлсак, устма-уст олмай, зарурини олсак, шубҳасиз бой бўлишимиз тайин. Очиғи, биз «бойиб кетиш»ни ҳаммавақт тушуниб келганмиз. Назаримизда киши фақат эгри йўл билангина бойиши мумкиндек. Йўқ, аслида бундай эмас. Ҳалол меҳнат йўли билан бойлик орттираётганлар, рўзғорига ҳалол йўл билан қут-барака олиб кираётганлар орамизда жуда-жуда кўп. Бунинг учун эринмай ишлаш, ўта тадбиркор бўлмоқ керак, холос.

Аёллари режали, ишбилармон мамлакат бора-бора бадавлат бўлади. Айниқса бизда бозор муносабатлари ривожланаётган бир даврда бу ишбилармонликнинг қадри нечоғлик баланд. Ахир бозор ўз номи билан бозор-да! Авлоду аждодларимизни боқиб келган бу бозорга йиллар давомида ўгай кўз билан қараб келдик. Назаримизда бозор дегани фақат олибсотарлару чайқовчилардан иборатдек. Ўтмишдошларимизнинг «Отанг бозор, онанг бозор» деган ҳикматларининг асл моҳиятини эндигина англаётгандекмиз гўё. Илгарилари кишилар фақат ўз меҳнатлари, ўз ҳунарлари орқасида кун кечиришганку, ахир. Яқин-яқингача «Маҳсидўзлар», «Пичоқчилар», «Бешикчилар», «Новвойлар» ва «Дўппидўзлар» маҳаллалари мавжуд эди. Эндиликда бу маҳаллаларнинг номи қолгану ўзи йўқ. Ахир ҳунар ёш авлодни ҳам тарбиялайди, уни ижодкорликка, билимдонликка, машаққатларни енгмоққа ўргатадику! Балки ҳалиям бўлса ҳунарманд оилаларни янада кўпайтириш керакдир. Қолаверса, давр ҳам шуни тақозо этаяпти.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА.

Янгиликдан хабарингиз борми?

КЎП ДАРДГА ДАВО

Шаҳримиздаги «Ўзкимёфарм» ишлаб чиқариш бирлашмасида янги, ноёб препарат — интроцел ишлаб чиқариш бошланди. Жуда кўп дардларга даво бўлувчи бу тиббий препарат бирлашма доришунослари томонидан яратилган бўлиб, чет элларда қўлланилаётган шунга ўхшаш дориларга нисбатан бир қанча афзалликларга эга. Уни танадаги ортиқча «юк»дан қутилиш учун ҳам, қон босими, юрак касалликлари, қандли диабетни даволашда, шунингдек бемор танасидан хилтларни ҳайдаш, оғир металл тузлари, радионуклидлардан фориғ этишда ҳам муваффақият билан қўллаш мумкин.

«Муваффақият билан» дея таърифланиши бежиз эмас, чунки янги дори республикамизнинг кўпгина лаборатория ва клиникаларида обдон синаб кўрилди. Россия Федерациясининг озуқавий қўшилмалар саноат ишлаб чиқариш институтининг мутахассислари ҳам препаратга юқори баҳо бердилар. Яна шуниси муҳимки, янги дорини тайёрлаш учун маҳаллий хом ашёдан — пахта чиқитларидан олинадиган целлюлоза микрокристалларидан фойдаланилади. Маҳсулотни чиқариш учун ўзига хос технология, зарур хом ашёлар билан таъминлашни пойтахтдаги «Техноцел» ва «Коралл» фирмалари ўз зиммаларига олдилар. Республикамиз дорихоналарига ушбу янгиликдан 6 минг қути (ҳар бирида 100 тадан ҳапдори бор) жўнатилди. «Ўзкимёфарм» ишлаб чиқариш қуввати эса йилига 30 минг қути препарат тайёрлаш имконини беради. Нархи ҳам қиммат эмас. Бирлашма яна 14 хил янги дорилар ишлаб чиқариш арафасида турибди. Уларнинг кўпчилиги маҳаллий доривор гиёҳлардан тайёрланса, баъзилари хорижий фирмалар билан алоқалар туфайли чет эл хом ашёси асосида ишлаб чиқарилади.

«Ўзкимёфарм» дори-дармонларига талаб катта. Россия, Украина, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон, Болтиқбўйи давлатлари ва хорижий давлатларнинг доришунослари ҳам уларга тобора тез-тез мурожаат этмоқдалар.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

АКАДЕМИК НОМИДАГИ МУКОФОТ

Республикамиз халқ таълими ривожига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшган таниқли педагог олим ва жонкуяр мураббий Сиддиқ Ражабовнинг номи бутун Ўзбекистонга яхши маълум. Академик ўзининг йирик монография ва тадқиқотларида таълим-тарбия ишларининг қатор муҳим муаммоларини ижобий маънода ҳал этишга муваффақ бўлган эди.

Атоқли зиёкорнинг номини абадийлаштириш мақсадида яқинда хайрли ишга қўл урилди. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан академик С. Ражабов номида махсус мукофот таъсис этилди.

Вазирликнинг навбатдаги ҳайъат мажлисида ана шу масала махсус кўриб чиқилди. Эндиликда ушбу мукофот билан халқ таълими ва педагогика фани жонкуярлари тақдирланади.

Бундан ташқари академик С. Ражабовнинг қатор педагогик асарларини босмага тайёрлаш ҳам кўзда тутилмоқда.

Рашид АНВАРОВ.

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг тўрт йиллиги олдидан

Туманлар йўқламаси: Бектемир

ҚАРДОШЛИК ТУЙҒУЛАРИНИ АВАЙЛАБ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Мана шу ўтган 4 йиллик давр, айниқса охирги бир йил ичида аҳоли фаровонлигини ошириш, уларга зарур турмуш шароитларини яратиш борасида талай ишлар амалга оширилди. Бунда асосий эътибор албатта қурилишларга қаратилаяпти. Бундан ташқари кўп қаватли уйларни таъмирлаш ҳам диққат марказимизда. Туманда 13 та маҳалла жойлашган бўлиб, бундан тўрт йил муқаддам уларнинг бирортасида ҳам маҳалла гузарлари мавжуд эмас эди. Бугунги кунга келиб эса улардан «Бузовчи элидаги Абай», Олим Аширов ҳамда Бектемир маҳаллаларида замонавий, барча шароитлар яратилган гузарлар қуриб фойдаланишга топширилди. Шу йилнинг ўзида биргина «Мустақиллик» маҳалласига беш километрга яқин табиий газ қувурлари ётқизилиб, ишга туширилди. Бундан ташқари шу муддат ичида бутун Водник даҳасини иссиқ сув билан таъминлайдиган иссиқлик қозони ишга тушди. Қўшни Ҳамза туманидан қувурларда катта ҳажмдаги ичимлик суви келтирилди. Шунингдек оқава сувларини тозалаш иншоотининг иккинчи навбати қурилиб фойдаланишга топширилди. «Дока нон» корхонаси ишга туширилди. Шу билан бирга бир қанча савдо дўконлари ва расталари қурилди. Чирчиқ дарёсининг ўнг қирғоғида «Бектемир» улгуржи-савдо буюмлари бозори очилиб, фойдаланишга топширилди.

— Бу йилги Мустақиллик байрамига тайёргарлик, унинг шукуҳи ўзгача. Бу борада туманда қандай ишлар қилиняпти?

— Тўғри айтдингиз, бу йилги тайёргарлик ўтган йилга нисбатан кенг кўламли. Чунки у бизнинг энг улуғ байрамларимиздан бирига айланди-да! Туманимизда байрамни ўтказиш бўйича алоҳида дастур ишлаб чиқдик, масъул ходимларни тайинладик. Шунга кўра, бир ойлик ободонлаштириш ишлари давом этмоқда. Деярли ҳар куни шанбалик, ҳашарлар ўтказилмоқда, кўчалар, ҳиёбон ва майдонлар тозаланди. Ташкилотлар, корхоналар ва меҳнат жамоалари ўз ҳудудларини байрамга тайёрламоқда. Бу ишларни амалга оширишда туман ободонлаштириш бошқармаси, 8- махсус автокорхона ходимлари яқиндан ёрдам бермоқда. Шунингдек ҳудудда 10 га яқин автобазалар мавжуд бўлиб, улар ҳам жадвал асосида ҳар куни машиналарни ободонлаштириш ишларига сафарбар қиляпти.

Тантаналар асосан туманимизнинг Красницский номли ўйингоҳда ўтказилади. Махсус жой тайёрланиб, атроф байрамона тусда безатилмоқда. Шу куни бутун туман аҳолисига байрам дастурхони ёзилиб, ош тарқатилади. Тантаналарга уруш ҳамда меҳнат фахрийлари, илғор ишчилар, кўп фарзанд тарбиялаб вояга етказган онажонлар ва бошқалар таклиф этилади. Катта халқ сайиллари уюштирилиб унда туманимиздаги барча бадиий ҳаваскорлик жамоалари катта дастурда томошалар намойиш этадилар.

Шунингдек, маҳаллаларда ҳам улуғ байрам кенг нишонланади. Турли учрашувлар ташкил этилади. Шу билан бирга боқувчиси йўқ, кам таъминланган оилаларга, ногиронларга саховат кўрсатилиб, байрам совғалари инъом этилади.

Муҳиддин БОЗОРОВ суҳбатлашди.

Туман ҳудудида 23 та саноат корхонаси жойлашган. Жумладан «Ихтисослаштирилган таъмирлаш ишлаб чиқариш тажриба корхонаси марказий базаси — насос агрегатлари» корхонаси, «Нерудник» ҳиссадорлик жамияти, «Полимер қурилиш материаллари» заводи, «Иргидромаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Ўзиталмотор» — холдинг»ҳиссадорлик жамияти ва бошқа саноат корхоналарида ишлаб чиқарилган маҳсулотларга нафақат республикамизда, балки чет давлатларда ҳам қизиқиш катта бўлмоқда.

«Ихтисослаштирилган таъмирлаш ишлаб чиқариш тажриба корхонаси марказий базаси — насос агрегатлари» корхонаси шаҳримиздаги етакчи корхоналар қаторига киради. Корхона 1971 йилда таш-

НАСОСЛАР ШУ ЕРДА ТАЙЁРЛАНАДИ

кил топган бўлиб, турли ҳажмдаги насос электротехник ва гидротехник жиҳозларни таъмирлашга мўлжалланган. Қатор йиллар мобайнида бу корхонада саноатнинг турли тармоқлари бўйича энг илғор технология ҳаётга тадбиқ этилди. Марказий Осиё гидротехника қурилишида ишлатилаётган техник жиҳозлар ва уларнинг эҳтиёт қисмлари бўйича технологиялар ўзлаштирилди, ишлаб чиқаришга жорий этилди. Саноат ва аҳоли қурилишида, қисман Тошкент мотор заводи, телеминора, «Иргидромаш» заводи, Туямўйин сув тармоғи, Тўполон сув омбори ва бошқа сув хўжалиги қурилишлари учун юқори сифатли металл конструкцияларни ишлаб берди. Собиқ Иттифоқ пайтида сув хўжалиги тармоқлари учун насослар Россия, Украина, Молдавиядан келтириларди. Ўзаро иқтисодий алоқалар узилгандан сўнг корхона ўзида махсус насос ишлаб чиқариш технологиясини ўзлаштирди. Натижада бугунги кунда 21 хилдан ортиқ насос агрегати турларини ишлаб чиқаришга эришилди. 8 тур маҳсулотга ихтирочилик гувоҳномаси олинди.

Мустақиллик байрами арафасида корхона қошидаги конструкторлик бўлими муҳандислари томонидан ўзлаштирилган янги агрегат жиҳози юқори баҳоланди. Бу насос агрегати 500 метр сувни 1 секундда 25 метр баландликка кўтариб бера олади. Корхонада амалга оширилаётган янгиликлардан яна бири шуки, солярка ёки бензин билан ишлайдиган насослар электр қуввати билан ҳам ишлашга мослаштирилди. Натижада минглаб тонна ёқилғи тежаладиган бўлди. Корхона тадбиркорлари изланиши билан корхона ўзининг «Металларни қайта қуйиш» цехига эга бўлди.

Корхонада 760 киши ишлайди. Ишчилар учун барча шароитлар яратилган. Корхонанинг ўзида «Томчи ЛТД» номли савдо уйи, болалар боғчаси, Тошкент денгизи қирғоғида «Ёзги соғломлаштириш оромгоҳлари», полиз-боғдорчилик томорқа жамияти ҳамда ётоқхоналарига эга.

Дония ЗОКИРОВА.

Туман ҳаётидан лавҳалар.

Рустам Шарипов олган суратлар.

ИККИНЧИ НАВБАТ ИШГА ТУШДИ

Яқинда туман оқава сувларини тозалаш иншоотининг иккинчи навбати қурилиб фойдаланишга топширилди. Шу муносабат билан Тошкент оқава сувлар бошқармасининг Бектемир тумани 6-иссиқлик марказининг оқава сувлар тармоғи бўлимидаги ишлар самарадорлиги ошиб, сифати анча яхшиланди.

Бугунги кунда бир кеча-кундузда 16 минг кубометр оқава сувлар кимёвий моддалар ва замонавий жиҳозлар ёрдамида тозаланиб халқ хўжалиги тармоқларига фойдаланиш учун қайта юборилади. Тармоқда 58 ишчи шу мақсадда хизмат қилмоқда.

Рустам ЮСУПАЛИЕВ.

АСАЛ КЎПАЯДИ

Мустақиллик байрами арафасида «Бази» кичик заводининг ишга туширилиши нафақат туман, балки пойтахтимиз аҳолиси учун муносиб совға бўлди. Ушбу тижорат-ишлаб чиқариш фирмаси сунъий асал, турли конфетлар учун сиртқи қоплама ҳамда қанд касаллигига учраган беморлар учун парҳез шакар сироплари ишлаб чиқаради.

— Заводимизнинг тез суръатда битиб, ишга тушишида туман ҳокимлигининг ёрдами катта бўлди, — дейди биз билан суҳбатда корхона раҳбари Илья Иванович Ли. — Улар бизни ҳам моддий, ҳам маънавий қўллаб турдилар. Заводнинг бутун жиҳозлари Корея Республикаси мутахассислари томонидан яратилган чизмалар асосида тайёрланди. Бугунги кунда заводимиз бир кунда 4-5 тонна маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Асосий хом ашё сифатида гуруч оқшоғи, маккажўхори ва бошқа донли маҳсулотлар ишлатилмоқда.

Оқила РАИМОВА.

«Манас»нинг 1000 йиллигига

«Манас» — «Манас» бўлганидан бери томчига томчи қўшилиб, сўзга сўз, фикрга фикр қўшилиб, қирғиз юртининг бутун ранг-баранглиги унда жилваланиб турибди.

«Манас» — жуда улуғ ижод. Буни такрор-такрор айтишга ҳожат йўқ.

Замонлар ўтиб, ер юзида қирғиз тили яшаб турар экан, «Манас» улуғ нурамас чўққилар қаторида барҳаёт тураверади.

Чингиз АЙТМАТОВ,

академик, Қирғизистон халқ ёзувчиси.

Атоқли «Манас» айтувчиси Соғимбай УРАЗБАК ўғли.

Туркий халқларнинг буюк достони бу йил 1000 ёшга тўлади. Шу муносабат билан ЮНЕСКОнинг қарорига кўра 1995 йил «Манас йили» деб эълон қилинди. Шу кунларда умумбашарият ана шу улуғ эпоснинг улуғ тўйини жуда катта тантаналар билан нишонлаш тараддудида. Бу борада республикамизда ҳам муайян ишлар амалга оширилди. «Манас»нинг минг йиллик тўйи нафақат уни яратган, минг йиллардан буён ардоқлаб куйлаб келган қардош қирғиз халқининг, балки бутун Турон замин халқларининг, қолаверса умумбашариятнинг тўйидир. Зеро, «Манас» бу тарих, халқ хотираси. Унда инсон, ер, коинот, қисқаси тўрт унсур юксакликдан туриб тасвирланади. Энг асосийси ҳаёт сарвари ИНСОН мадҳ этилади. Ин-

ЖАҲОН КЕЗГАН ПАҲЛАВОН

сон дарди, қайғу-алами, орзу-умиди, бунёдкорлик, ижодкорлик фалсафаси, кураши, интилиши, ҳаёт учун, яшаш учун олиб борган саъй-ҳаракатлари юксак бадиий кашфиётлар даражасида акс эттирилади.

«Манас» ва унга ўхшаган халқ достонлари фақат ўтмишнинг хотираси, акс-садосигина эмас, айни чоқда ҳозирги замоннинг ҳам янгроқ садосидир. «Манас»ни замонамиз билан ҳамнафас қилган томони шундаки унда нафақат қирғиз халқининг тарихи, бадиий камолоти, ахлоқий-руҳий, фалсафий-эстетик ҳамда маънавий-маърифий тушунчалари, дунёқараши акс этган, балки умумбашариятга хос хислат-фазилатлар, чин инсоний ғоялар ҳам ифодаланган. Шу боис — бу эпос жаҳоний аҳамиятга эга бўлган бадиий полотнодир, «Илоҳий комедия», «Илиада», «Махабхарата», «Алпомиш», «Рамаяна» каби буюк асарлар қаторидан муносиб ўрин олган асардир. Достонда халқ ўзини кўради, ўзлигини танийди, миллий ҳамда умумбашарий ғururини кўз-кўз қилади... Достонга бунчалик катта аҳамият берилаётганининг боиси ҳам ана шунда...

«Манас»да Ўзбекистон мавзуси жуда кенг акс этган. Жой номларидан тортиб, урф-одатларигача, иссиқ-совуқ, маърака-маросим тасвиридан тортиб қадриятларгача кенг тасвирланади. Алпомишнинг қандайдир хусусиятлари Манасда намоён бўлса, Барчинойга хос фазилатларни Манаснинг рафиқаси, аслида бухоролик Хоникейда кўрамиз. Шу боисдан мен «Алпомиш» билан «Манас» ака-ука, оға-ини достонлардир, десам хато қилмаган бўламан. Ҳа, «Манас» билан «Алпомиш» асли томири бир бўлган, минг-минг йиллар давомида бир ариқдан сув ичиб, бир шохдан мева еган, бир йўлдан юриб, манзилга етган халқнинг икки буюк достонларидир.

Ҳозирги пайтда «Манас» жаҳон кезмоқда. Кўпчилик халқлар, ЮНЕСКО «Манас»нинг 1000 йиллик тўйи ўтадиган йилни «Манас йили» деб эълон қилгач, уни зўр шодиёналик билан кутиб олдилар. Жаҳоннинг кўпчилик мамлакатларида «Манас» юбилейи қўмиталари тузилиб, жуда катта дастурларда изланишлар, тадқиқотларни бошлаб юбордилар. Жумладан, Туркияда «Манас» юбилейи қўмитаси тузилиб, унга машҳур олимлар, санъатчилар, адиблар жалб этилган. Ана шу қўмитанинг фаол иш олиб бориши натижасида Қирққалъа ва Анқарада халқаро илмий анжуман ўтказилди.

Ўзбек фольклоршунос олимлари, шу жумладан камина ҳам «Манас» тўйига аллақачон тайёргарликни бошлаб юборганмиз. Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институти жамоаси «Манас»нинг 1000 йиллик тўйига атаб, махсус илмий назарий анжуман ўтказишни режалаштирди. Худди шундай анжуман Ўзбекистон Фанлар Академияси Алишер Навоий номидаги адабиёт институтида ҳам режалаштирилган. Бунда бизга Қирғизистон Республикасининг Ўзбекистондаги элчиси ва элчихона жамоаси яқиндан ёрдам берди.

Мен кўпдан қирғиз халқ оғзаки ижоди, шу жумладан «Манас» билан шуғулланиб келаман. Бунинг боиси туғилган ва ёшлигим ўтган жойлар Қирғизистоннинг Тўштук томони — Олабуқа, Каравон, Оқтом каби қишлоқ-шаҳарларга яқин жойларда кечгани, авлодим орасида қирғизлар кўплиги сабаб. Ва яна бир гап: ўзбек ва қирғиз достони бахши шоирлари азалдан бир-бирлари билан чуқур алоқада, ижодий ҳамкорликда бўлишган. Буни Наманган вилояти, Чортоқ туманида шаклланиб, ўзбек достончилиги тараққиётига катта ҳисса қўшган «Қўлбуқон» достончилик мактабига уюшган бахши шоирлар фаолиятида ҳам яққол кўриш мумкин. Ана шу бахшилар поэтик мактабининг энг сўнгги вакиллари Ҳайдар Бойча ўғли, Раззоқ бахши Қозоқбой ўғли, Ҳайдар санновчи (бахши) репертуарларига «Манас»нинг иккинчи, учинчи достонлари — «Семетей», «Сейтек»ни қабул қилганлар. Раззоқ бахшидан ёзиб олганимиз «Семетей» сўзбоши ва изоҳлар билан нашрга тайёрланганлиги қувонарли ҳолдир.

Жаҳон кезаётган паҳлавон «Манас»нинг тўйи умумхалқ шодиёнасидир. Мен тўйинг муборак бўлсин, умринг узоқ бўлсин алп Манасим, дегим келади.

Малик МУРОДОВ,
филология фанлари доктори,
профессор.

МАРЖОНЛАРИМ

Алпларга Ватандир,
Эзгуликка жон-тандир,
Мардлик ила ўсгандир
Онам Туронзаминим,
Қайга боқсам — яхшилик,
Нурдек — балқсам яхшилик
Гулдек — тақсам яхшилик
Ёниб Туронзаминим.
Бир ёнда Алпомиш бор
Бир ён Манас — алп тождор
Ҳар йигити — нақ шунқор
Шоним Туронзаминим.
Мақтайверсам сўз етмас,
Бағринг буюк, кўз етмас
Бугунги сўзим — Манас
Жоним Туронзаминим
* * *
Ватан учун от сурган,
Ёв билан саваш қурган.
Ҳар юмушга эш турган
Манас дея аталгай.
Элим деган, эл деган,
Менда ёниқ дил деган
Доим боғлиқ бел деган
Манас қўлин тутолгай.
Тулпорини елдирса,
Дўстларини кулдирса,
Ғанимларни толдирса
Довруғига етолгай.
Ғазотларга бош бўлса,
Боши қаттиқ тош бўлса,
Кўзида қуёш бўлса
Манас йўлин ўтолгай.
Бурро бўлса забони.
Бўлса бахши султони.
Қайнаб турса достони.
Манас мадҳин айтолгай.
* * *
Манас кимдир ёронлар.
Сурган давру давронлар?
Шер юракли полвонлар,
Қуламас тоғдир Манас.
Зулматда қолганларга
Курашиб толганларга
Мадад бер деганларга
Йўлдош, чироқдир Манас.
Қўлинг очиқ, серкарам.
Нон-тузни кўрсанг бахам.
Айласанг меҳрингни шам.
Қайнар булоқдир Манас.
Қўлинг кўксингда, шодон
Бағринг бўлса бепоён,
Очиқ, мисли дастурхон.
Чаманзор боғдир Манас
Бўлсанг адолатпеша,
Инсофли, серандиша
Ҳақни айтар ҳамиша
Дўсту ўртоқдир Манас.
Зулмга кўтарсанг тиғ,
Эркка доимо ошиқ.
Кўрсатади йўл-йўриқ.
Ҳамдам, ҳамроҳдир Манас.
Юлдуз бўлсанг — осмон у.
Қуёшдир — чароғон у.
Номардларга армон у.
Меҳру ардоқдир Манас.
* * *
Сени кўрмадим, алпим.
Ҳолинг сўрмадим, алпим.
Бирга юрмадим, алпим
Вале сарбон эрурсан.
Зеро кўрди Миртемир,
Шундоқ зўрди Миртемир
Бўзлаб турди Миртемир,
Унга қалқон эрурсан.
Мен ҳам битта оғангман.
Кировкалик ёқангман.
Сен — чинор, бир шохингман.
Битмас даврон эрурсан.
Миртемир — жиловдоринг,
Ширин сўз, йўқ озори
Яна битта номдоринг —
Шоир Султон эрурсан.
Андижонда овозинг,
Қорасувда шоввозинг.
Нориндан учган ғозинг —
Суқсур, чўлпон эрурсан.
Мардларнинг сен устози,
Мингдир баҳору ёзи.
Тинмас қўмизи — сози.
Лутфи жонон эрурсан.
Мингга кириб ёш бугун.
Довруғи талош бугун.
Туркистон йўлдош бугун
Ўғли Турон эрурсан.
* * *
Кўксимда икки қўлим.
Таласда лекин дилим,
Фахрдан сўйлар тилим,
Эслаган чоғим Манас.
Қаламни юргиздим мен,
Маржонларинг тиздим мен.
Ютдимми, ютқиздим мен.
Кўкда чақмоғим Манас.
Танам ичра шондирсан,
Мардликка иймондирсан.
Сиёқи арслондирсан.
Уруғ-аймоғим Манас.
Уммон мисоли мавжли,
Даъвати гумбур, авжли,
Тангри суйган, гултожли.
Хизр нигоҳим Манас.
Ватан дея ёнганга
Эрк ишқида қонганга.
Ёмонликдан тонганга
Мангу байроғим Манас.

Темур УБАЙДУЛЛО.

Султон АКБАРИЙ

ТУРКИСТОННИНГ НУСРАТНИШОН ТУҒЛАРИ

«Манас» билан «Алпомиш»ни чоғиштиргандаги айрим ўйлар

Ўнг қўлим «Манас» устида. Сўл қўлим «Алпомиш» устида, ҳарфларини кўзга суртаман. Наинки улар тубим, томирим, ўзлигимдир, руҳим, лутфим, сўзлигимдир, дардим, тарзим, урф-одатимдир, товим, томим, саодатимдир. Машойихлар дебдиларким, ўзини танимаган халқ халқ эрмас, нари борса бир тўдадур. Минг асрнинг нарёғи ва берёғидаги ана шу иккала шоҳ асар қирғизу ўзбекка, қозоғу қорақалпоққа, туркману озарга худди шу сабоқлари ила табаррук ва ибратомуз.

«Манас»ни ўқисанг бурунги қирқ уруғ қирғизнинг юзи кўринади. «Алмомиш»ни ўқисанг ўн олти уруғ қўнғирот элининг феъли билинади. Шу боис «Манас» билан «Алпомиш»дай том маънодаги қаҳрамонлик достонларини етти пушти шоир аждодларимиз, залқар оқинлар ва чечан бахшилар ардоқлаб куйлаганлар. Уларни бирма-бир санаб ўтишнинг ўзи анча жой эгаллайди.

«Манас»ни қирғизда алп манасчилар — Чўнгбош, Балиқ, Тинибек, Шапақ, Соғимбой, Саяқбой, Жонибой, Бойимбет, Ибройим айтган. «Манас»нинг 30 дан зиёд нусхаси бор. Ҳажман ярим милён сатр. Соғимбой оғзидан ёзиб олингани ўзиёқ 250000 мисра. 400 босма тобоқ. Бу — Манас бўлими. 5 жилд. Фирдавсийнинг «Шоҳнома»сидан икки ҳисса, Ҳомернинг «Илиада»сидан 16 ҳисса ортиқ. Қолган қисми Саяқбой, Жонибой, Шапақ, Бойимбет, Ибройимга тегишли. Мазкур нусха «Манас»нинг энг тоза ва жўшқинидир. Уни қувваи ҳофизаси ўткир манасчи сурункаси уч ой айтиб адоғига етолмаган эмиш.

Зар қадрини заргар билар, чилангар нени билар. Дурнинг қиммати садафга, гуҳарнинг қиммати шишага, зарнинг қиммати қумга солиштирганда билингандек, «Манас»нинг Соғимбой Ўрозбак ўғли турлиси йўқ. Гапнинг қўри шунда. Бинобарин, Соғимбой «Манас»ни абадийлаштирди, «Манас» Соғимбойни абадийлаштирди.

«Манас»га қиёсан «Алпомиш» нисбатан кенжа достон. Ёш жиҳатдан хиёл фарқи бор. Аммо уларнинг ҳар бири ўзича улуғ жангнома, мустақил Олатов билан Асқартов, Туркистон тизма тоғларининг паст-баландликларидан топилган ганжи гўё. Демоқчиманки, эпоснинг салмоғи унинг ҳажми билан эмас, эл донишмандлигида тутган ўрни билан белгиланади. «Манас»нинг ўзга элатларда тимсоли йўқ. «Алпомиш» эса туркийзабон халқлар қонига шу қадар сингиб кетганки, уни қозоқ ва қорақалпоқларда «Алпамис», тоғли олтойларда «Ақпўмиш», «Алпўмиш», бошқирдларда «Алпамиша ва Барчин — ҳилув», қозон татарларида «Алпамша» дейишади. Бироқ «Манас» билан «Алпомиш» бир-бирига ҳамқатор, ҳамдард, ҳамоҳанг.

Қуёш битта, ой битта,
Туркий тилда бой битта.
Дўст-худонинг оти,
Эр минган бодпой битта.

Қуёш битта, ой битта,
Кўнгул-тоза сой битта,
Талас билан Қўнғирот
Ватан бўлган жой битта,

Қуёш битта, ой битта,
Кўзи қуралай битта.
«Манас»у «Алпомиш»да
Умум ёв қолдой битта.

Фалакнинг иноятини қарангки, тақдири азал, тарихий зарурат олис-олис замонлардаёқ бизларни қовуштирган, томирларимизни чатиштирган. Қўшни қилган, қуда-кудағай қилган, қиз бериб, қиз олдирган, динимизни маҳкам, тўшагимизни юмшоқ қилган, у боис урф-удумларимиз муштарак. Сабр-тўзимларимиз беадад. Кулгимиз ҳам, йиғимиз ҳам ўхшаш. Аллаларимиз пайваста. Ўйинларимиз вобаста. Бугунги тикланган қадриятларимизга ўн саккиз минг олам ҳавасда.

...Кўкатойнинг қора оши. Тўрт тарафдан, не-не иқлимлардан хабарланган эл гурро-гурро келяпти. Йиғилганлар ичинда Қўқондан Қўзибек, Марғилондан Маллабек, Андижондан айри соқол Синчибек, Самарқанддан Санжибек, Бухоро хони Темурхон ҳам бор экан. Мана, меҳр-оқибат, одамгарчилик. Эпосдаги бу тасвир қирғизга дардкашлик аломати эмасми?!

Ёҳуд Барчиной билан Хоникейнинг қаллиқ бўлиш шартларини олайлик. Пойга қўйиш, майдонда беллашув, ёй тортиш, ёмби отиш мусобақалари у ё бу тарзда ҳар иккала достонда учрайди.

Болага исм қўйиш маросимичи? Жақипбой худодан ўғил тилаб олади ва «қозоқ, қирғиз, қатағон, баримиз бир отадан, отамизнинг сўзи бор, ўзибекнинг ўзи бор» деб, болани кўтариб олади, этагига солади, яхши от қўйиб беринглар деб давраға кўз солади. Эрлар каловланиб турганда оқ кулоҳ кийган девона ғойибдан пайдо бўлгандек асосини дўқиллатиб келади, менга юмушларинг борми деб сўрайди. Кўпчилик бир савоб иш қил, от қўйиб бер болага дейишади. Девона кўнади.

Оти бўлсин Манас деб,
Олло таоло сақласин,
Ҳар балодан асрасин деб.

Ҳамма фатво қилади. Оти хосиятли бўлди деб, девонага олтин, кимҳоб тортиқ қилишади. Девона олдим, қайтиб бердим дея ғойиб бўлади.

«Алпомиш»ни ўзбекча 28 халқ достончиси айтган. Чунончи, Фозил Йўлдош ўғли, Муҳаммад Жонмурод ўғли Пўлкан, Эргаш Жуманбулбул ўғли, Ҳамроқул бахши, Берди бахши, Бўри бахши, Содиқ Мавлон Пирмат ўғли, Саидмурод Паноҳ ўғли, Бекмурод Жўрабой ўғли, Мардонқул Авлиё ўғли, Ислом Назар ўғли, Ҳайдар Бойча ўғли, Абдулла Нурали ўғли, Умир Сафар ўғли, Ҳамро Эргаш ўғли, Мурд Отабой ўғли, Муҳаммадраҳимхўжа Муҳаммадсодиқ ўғли, Эгамберди Олломурод ўғли, Аҳмаджон Соибназар ўғли, Ёрлақаб Бекназар ўғли, Тош Чоршанба ўғли, Амин Малик ўғли, Матназар Жаббор ўғли, Исо Янгибой ўғли, Тўла Ҳайбат ўғли, Раззоқ Қозоқ ўғли, Зоҳир Қўчқор ўғли. Улар дўмбирани йигирма хил чертиб, тўлиқ ва парча айтганлар. «Алпомиш» ўттиз уч марта битиб олинган. Шулардан энг мумтози сўз деҳқони Фозил Йўлдош ўғлига тегишлисидир. Уни ўзбек элининг беназир куйчиси Ҳамид Олимжон босмага тайёрлаган.

Агар «Манас»ни қоғозга туширишга тўрт йил кетган бўлса, «Алпомиш»ни хат қилишга уч ой вақт сарфланган.

Фозил Йўлдош ўғлининг «Алпомиш»и салкам 14 минг мисра. «Манас»даги сингари баъзи ўринлари қора сўз билан берилган ва шеърий бўлаклар халқ достончилиги анъанасига мувофиқ сажли насрий парчалар билан алмашиниб келган.

Энди «Алпомиш»даги воқеага келсак. Алпомишнинг асли оти Ҳакимбек бўлган. Бу отни яхши нурли бир қаландар келиб қўйиб берган, ўнг кифтига беш қўлини уриб, Ҳакимбек билан ҳеч бир киши баробар бўлолмасин деб бетига фотиҳа тортган ва жўнаб кетган экан. Пир айтганча бўлибди. Ҳакимбек етти ёшга етганда Алпинбий бобосидан қолган ўн тўрт ботмон бир ичдан бўлган парли ёйни кўтариб тортди. Ёйнинг ўқи яшиндек бўлиб кетди. Асқар тоғининг катта чўққиларини юлиб ўтди. Шунда барча халойиқлар йиғилиб келиб айтди: дунёдан бир кам тўқсон алп ўтди, алпларнинг бошлиғи Рустами Достон эди, охири бу Алпомиш бўлсин.

Бунақа мисоллар талай.

Яна шуниси диққатга сазоворки, «тўрт оёғи тенг тушган» тулпорларни чиройли сифатлашда, уруш анжомлари турларини тасвирлашда олинсолинларнинг, эп-сепларнинг миқдорлари ва сонларини кўрсатишда, гўзаллар суратини, эрлар белбоғини чизишда, жойлар табиатини гавдалантиришда ҳар иккала достонда бу мувофиқлик мўл. Ҳақиқий топонимлар қаторида тўқима номларга ҳам дуч келасиз. Манбашуносларда муаррихларга, тилчиларга булар чинакам топилдиқ.

Отни синчи танлайди, сўзни — достончи. Иймоним комил, Туркистоннинг нусратнишон туғлари бўлмиш «Манас» билан «Алпомиш»даги туққан-туғишганликни, ўзаро руҳий яқинликни чуқур орифона тадқиқ этувчи мутахассислар ҳали кўплаб етишиб чиқажак. Бизнинг вазифамиз эса халқ ижодиётига баракот тилашдан иборат.

Қирғизнинг туб-тубини
«Манас»и танитгандир,
«Манас»даги минг йиллик нафаси танитгандир.
Йилқиси тўқсон тўқай,
мол-қораси булутдай,
Қадимги қирқ гумбазли
қалъаси танитгандир.
Олатов ва Қоратов жангиллаб ўтган осмон,
Чўп суқсанг бодом бўлган даласи танитгандир.
Зилол кўллар табиат жамолига ойина,
Турфа қуш, бўз ўрдаклар
галаси танитгандир.
Олти, саккиз қанотли
ипак ўтовлар ял-ял,
Киндик тушган момо ер
ҳаваси танитгандир.
Ойкўл Манас бўлсин деб
дуо қилган чилтанлар,
Укпар қадалган бешик
алласи танитгандир.
Довулбоши қоққанда қирқ жўраси йиғилган,
Болдирли не-не алплар
сараси танитгандир.
Султон, нетиб юрибсан
Сорала от минмасдан,
Туркистонингни Чамбил
қалъаси танитгандир.
Қирғизнинг туб-тубини
«Манас»и танитгандир,
«Манас»даги минг йиллик нафаси танитгандир.

ЖАМИЯТ, ҚОНУН, ТАРТИБОТ

СУРАТДА: Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг бошлангич тайёрлов мактабида тингловчилар ана шундай замонавий техника воситалари орқали ўз билим-малакаларини ошириб боради-лар.

Ҳуқуқий давлат сари

ВАКОЛАТ ВА МАСЪУЛИЯТ

Халқимизнинг ҳуқуқий билим даражаси ортиб бориши билан фуқаролар қайси идора қандай иш билан шуғулланишию, нималарга масъуллигини билишлари керак. Адлия вазирлиги ва унинг жойлардаги бошқармалари нима ишлар билан машғул эканлиги билан қизиқувчилар ҳам кўпчиликни ташкил қилади. Бизнинг Тошкент шаҳар ҳокимлиги адлия бошқармаси бошлиғи Низомиддин Зокиров билан суҳбатимиз мазкур бошқарманинг иш фаолияти хусусида бўлди.

— Низомиддин Дониевич, айтингчи, судлар фаолиятини ташкилий таъминлаш деганда нималар кўзда тутилади? Шаҳар адлия бошқармасининг бу борадаги вазифалари нималардан иборат?

— Шаҳар адлия бошқармаси пойтахтдаги туман судларининг фаолиятини ташкилий жиҳатдан таъминлашга, яъни уларга бинолар ажратиш, уларни таъмирлаш ишларини ташкил қилиш, моддий-техник таъминотини яхшилаш, белгиланган тартибда судьялик лавозимларига ходимларни танлаш, уларни тайёрлаш, касб малакасини ошириш, судьялар мустақиллигини мустаҳкамлаш учун чоралар кўришга масъулдир. Бундан ташқари одил судловни амалга ошириш шароитларини яратиш, судларнинг ташкилий фаолиятларини ўрганиш, умумлаштириш ва уни такомиллаштириш мақсадида тавсиялар тайёрлаш, суд ишлари бўйича чиқарилган қарорлар, ажримларнинг ҳамда амалдаги қонунларга асосан мажбурий тартибда ижро этишга тегишли бўлган бошқа идораларнинг қарорларини ижро этилишиниташкил этиш ва назорат қилиш, судларнинг ҳуқуқий статистика ишларини олиб боришларини мувофиқлаштириш ва умумлаштириш ҳам адлия бошқармаси ваколатига киради.

Юқорида таъкидлаб ўтганларимиздан ташқари шаҳар адлия бошқармасининг ваколатига шаҳардаги нотариал идоралар, фуқаролик ҳолати далолатномаларни ёзиш бўлимлари, никоҳ уйлари ишларига ташкилий раҳбарлик қилиш, шаҳардаги халқ хўжалиги тармоқларида ҳуқуқий ишларнинг аҳволини назорат қилиш, жамоат бирлашмалари ва диний ташкилотларни давлат рўйхатидан ўтказиш ва бошқа бир қатор вазифалар киради.

— Туман судлари фаолиятининг замон талаблари даражасида бўлишида адлия бошқармаларининг ўзига хос ўрни бор. Хўш, пойтахт туман судларида бу жиҳатдан аҳвол қандай? Уларда одил судлов ишлари, фуқаролар билан зарурий алоқа қандай йўлга қўйилган? Мустақилликдан кейинги тўрт йилга яқин пайт давомида шаҳар ва туман судларида одил судловни амалга оширишда қандай туб ўзгаришлар бўлди?

— Дарҳақиқат, давлатимиз мустақилликка эришганидан сўнг. қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, республикамиз фуқароларининг конституцион ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари муҳофаза қилинишини таъминлаш масалаларига катта эътибор берилмоқда. Қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш иқтисодиётнинг самарадорлигини оширишга, демократияни такомиллаштиришга кўмак беради, фуқаролар ҳуқуқларини кафолатлайди.

Ана шу вазифаларни амалга оширишда бошқа ҳуқуқ-тартиб органлари қатори суд идоралари ҳам муҳим ўрин эгалламоқда.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 106-112 моддаларида Республика суд ҳокимияти қонун чиқарувчи ва ижро этувчи ҳокимиятлардан, сиёсий партиялардан бошқа жамоат бирлашмаларидан мустақил ҳолда иш юритиши белгиланиб, одил судловни амалга ошириш борасида фаолиятига бирон бир тарзда аралашишига йўл қўйилмаслиги кўрсатилган.

Ўзбекистон ҳукумати томонидан кейинги 2-3 йил ичида суд идоралари иш шароитларини яхшилаш, уларни техник жиҳозлар билан таъминлаш, бошқа маъмурий муассасалар орасидаги мавқеини ошириш,судьяларни моддий томондан рағбатлантириш каби бир қатор тадбирлар амалга оширилди.

Шаҳар ва туман судьялари Ўзбекистон Республикаси Конституциясига асосан бевосита Президент томонидан тайинланадиган бўлди, уларга малака даражаси жорий этилиб, соҳада узлуксиз ишлаган иш стажи инобатга олинган ҳолда ойлик маошларга қўшимча иш ҳақи тўлаш йўлга қўйилди. «Судлар тўғрисидаги» Қонунга асосан судьяларнинг дахлсизлигини ва уларнинг мустақиллигини таъминлаш учун бир қатор амалий тадбирлар ишлаб чиқилган.

Республика ва маҳаллий бюджетдан судлар жойлашган биноларни таъмирлаш ёки янги бинолар қуриб бериш, автомашиналар учун тегишли маблағ ажратилмоқда. Туман судлари жойлашган бинолар Адлия вазирлиги ихтиёрига ўтказиб берилди. Туман судлари биноларини ички ишлар идоралари томонидан қўриқлаш йўлга қўйилди.

Биргина 1993-1994 йиллар давомида Тошкент шаҳар туман судларидан 7 тасида 4 миллион 271 минг 600 сўмлик таъмирлаш ишлари олиб борилди, 5 та туман суди хизмат автотранспорти билан таъминланди, 2 миллион 763 минг 400 сўмлик ҳар хил жиҳозлар олиб берилди.

Судларнинг моддий-техник таъминотини яхшилашда, уларнинг мустақиллигини таъминлашда Республика Адлия вазирлиги,шаҳар ва туман ҳокимликлари яқиндан ёрдам бериб келмоқдалар.

— Шаҳар адлия бошқармаси туман судларига ташкилий жиҳатдан анча ёрдам берар экан, шунга яраша уларнинг ишини ҳам назорат қила оладими?

—Шаҳардаги туман судларининг ишига назар ташлайдиган бўлсак, авваламбор аҳвол суд ишларини қонунда кўрсатилган муддатларда кўриб ҳал этиш борасида ижобий томонга ўзгарганлигини алоҳида таъкидлаб ўтиши лозим.

1993 йилда Тошкент шаҳридаги туман судлари томонидан 375 та жиноят иши қонунда кўрсатилган муддатларни бузган ҳолда кўриб ҳал этилган бўлса, 1994 йилда бу кўрсаткич 278 та жиноят ишига тенг бўлди. Худди шунингдек, фуқаролик ишларини кўриб ҳал этишда ҳам иш кўриш муддатлари ижобий томонга ўзгарган.

Лекин бизнинг судьяларимиз ҳам камчилик ва хатолардан ҳоли эмаслар. Бу камчиликлар суд ишларини кўришда сансалорликка йўл қўяётганликларида, улар томонидан кўриб ҳал этилаётган суд ишлари бўйича суд қарорларининг судлар томонидан бекор қилинаётганлигида ўз аксини топади.

Жумладан, Собир Раҳимов туман судида М. Мусажонов ва бошқаларни айблаш ҳақидаги жиноят иши туман суди судьялари А. Сайфуллаев ва Р. Қўчқоровлар томонидан бир неча маротаба етарли асослар бўлмаган ҳолда терговга қайтарилган. Улар жиноят ишини қўшимча тергов ҳаракатлари ўтказиш учун қайтаришга айбланувчиларнинг ўз айбларига иқрор эмасликларини асос қилиб олганлар. Тошкент шаҳар суди томонидан бу жиноят иши бўйича ишни терговга қайтариш ҳақидаги ажримлар бекор қилиниб, янгитдан кўриш учун судга юборилган. Бу ҳолатда асоссиз равишда сансалорлик ҳолатини келтириб чиқарганликлари учун судьялар А. Сайфуллаев ва Р. Қўчқоровларга нисбатан интизомий иш қўзғатилган ва Тошкент шаҳар судьялар малака ҳайъатининг қарори билан уларга тегишли интизомий жазо чоралари тайинланган.

— Судларда ва адлия органларида меҳнаткашлардан, фуқаролардан келиб тушаётган ариза ва шикоятлар билан ишлашга нисбатан муносабат қандай бўлмоқда?

—Адлия ва суд органларига фуқаролардан келиб тушаётган ариза ва шикоятлар билан ишлашда Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 6 майдаги «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисидаги» Қонуни талабларига қатъий амал қилган ҳолда фаолият кўрсатишга ҳаракат қилмоқдамиз. Ҳар бир шикоят ёки ариза бўйича тўлиқ текшириш ҳаракатлари ўтказиб, жавоблар тайёрлаш таъминланмоқда. Бунинг оқибатида фуқаролардан адлия бошқармасига келиб тушаётган ариза ва шикоятлар сони йилдан-йилга камайиб бормоқда. 1993 йилда Тошкент шаҳар ҳокимлиги адлия бошқармасига фуқаролардан 902 та шикоят ва аризалар келиб тушган бўлса, 1994 йилда уларнинг сони 726 тани ташкил қилган.

Биз ўз фаолиятимизни такомиллаштиришда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 8 январдаги Фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 12 ноябрдаги ва 1994 йил 19 январдаги «Ўзбекистон Республикаси Адлия ва суд органлари фаолиятини ташкил этиш масалалари тўғрисида»ги қарорларига қатъий амал қилган ҳолда иш олиб бормоқдамиз.

Суҳбатни Ботир НОРБОЕВ ёзиб олди.

Шаҳар тун қўйнида

НОХУШ ҲОДИСА БЎЛМАДИ

Пойтахтда осойишталикни таъминлашда, жамоат жойларида тартибни сақлашда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасига қарашли 2-патруль пост хизмати милициясининг хизматлари алоҳидадир. Улар шаҳардаги бешта туманда осойишталикни таъминлашда иштирок этади. Улар кечаю кундуз тартибни сақлашда тиним билмайдилар.

Яқинда биз ана шу ташкилотга қарашли Чилонзор туманида фаолият кўрсатаётган бўлинма милиционерларининг иш фаолияти билан танишдик. Ҳамроҳим — милиция майори Тоҳир ака Маткаримов бўлди.

Кеч тушиб, соат 22 лардан ошган, кўчада одам сийраклашиб қолганди. Машинамиз Чилонзор туман кўчалари бўйлаб одимлайди. Йўл-йўлакай Тоҳир ака билан суҳбатлашамиз.

Унинг айтишича, 2-патруль пост хизмати шу йилнинг январь ойида ташкил этилган. Тажрибали тартиб посбони, милиция полковниги Исмоил Қодиров раҳбарлик қилади. Ташкилот Тошкент шаҳрининг Чилонзор, Сергели, Акмал Икромов, Шайхонтоҳур ва Собир Раҳимов туманларида хизмат қилади. Уларнинг асосий вазифаси кўча ва жамоат жойларида осойишталикни таъминлаш, жиноятчиликка йўл қўймаслик, бирор кор-ҳол содир бўлгудек бўлса, уни иссиғида очишдан иборат. Унинг милиционерлари шаҳар миқёсида ўтказилаётган турли тадбирларда фаол иштирок этадилар.

Тоҳир ака рация орқали туманлардаги вазият билан қизиқиб боради.

— Тумандаги кўча ва жамоат жойларидаги вазият бўйича батафсил ахборот беринг.

Дақиқа ўтар-ўтмас рациядан овоз эшитилади:

—Чилонзор туманида вазият яхши. Дискотека, дор ўйинлари тугаган. Жамоат жойларида ҳеч қандай жиноятга йўл қўйилгани йўқ.

Машинамиз Чилонзор ҳудуди бўйлаб аста одимлар экан, бизга Чилонзор даҳаси, «Марказ-6» мавзесидаги хонадонларнинг бирида тан жароҳати етказиш жинояти содир бўлганлигини хабар беришди.

Тоҳир ака яна рацияни ишга солди.

— Ҳамма экипажларни, нарядларни ўша берилган манзил бўйича бирлаштиринг. Мазкур хабар бўйича ўша уйнинг эгасини сўранг, қўшнилардан батафсил суриштиринг. Биронта ҳам одам атрофдан узоқлаштирилмасин.

— Тушунарли, ўртоқ майор.

Биз ҳам йўналишимизни хабарда манзили айтилган томонга қараб ўзгартирдик. Ўн дақиқа ўтар-ўтмас ўша жойда ҳозир бўлдик. Биздан олдин бу ерга тезкор милиция ходимлари етиб келишган, воқеани аниқлаб улгуришган экан. Маълум бўлишича, бу ерда ҳеч қандай қотиллик ёки нохуш ҳолат юз бермаган экан. Бу кимнингдир ички ишлар бўлимига ёлғон, нотўғри маълумоти экан.

Мен ҳайрон бўлиб тургандим, Тоҳир ака бу воқеага изоҳ бера бошлади:

— Кейинги пайтларда фуқаролар томонидан ички ишлар идораларига ёлғон маълумотлар берувчилар учраб турибди. Лекин барча нарядлар бу гап ёлғонми, ростми текширишлари шарт. Мана ўзингиз гувоҳ бўлдингиз, 5 дақиқа ичида Чилонзор туманининг шахсий таркиби бу ерга етиб келиб, воқеани батафсил ўрганиб, ахборот берди. Бу шахсий таркибнинг ўз вазифаларига сидқидилдан ёндошиб, ҳушёрлигини кўрсатувчи далилдир.

Йўналишимиз Чилонзор тумани ҳудудида бўлгани учун биз туман Ички ишлар бўлимига йўл олдик. Тоҳир ака илгари шу ерда ишлаган экан. Бўлимга етиб келганимизда бу ерда хоналарда чироқлар ўчмаган, иш ҳали ҳам давом этарди. Бу ерга шу куни безорилик, ўғрилик қилган ўсмирлар келтирилган экан.

— Бу болаларнинг бундай аҳволга тушиши, ўғирлик қилишларига сабаб, ота-оналарининг болаларига эътиборсизлиги, уларнинг қаровсизлигидир, — дейди Тоҳир ака.

Тоҳир ака билан суҳбатимиз бугунги кунда жиноятчиликка қарши кураш, бу борада милиция ходимлари олиб бораётган ишлар хусусида кетди.

—Бизнинг асосий вазифамиз шаҳар, кўча ва жамоат жойларида жиноятчиликка йўл қўймаслик, содир бўлган жиноятларни изи совумасдан очиш, — дейди милиция майори Тоҳир ака Маткаримов. — Ходимларимиз «Тун», «Қорадори» ва бошқа тадбирларда фаол иштирок этиб келишади. Мисол учун оладиган бўлсак, ўтган бир ойлик тадбир давомида шахсий таркиб томонидан 23 та гиёвандлик фактлари аниқланиб, айбдорлар бўлимга олиб келинган, булар устидан тергов ҳаракатлари кетмоқда. Жумладан, Чилонзор тумани, 11-мавзеда К. М. деган шахс шубҳали ҳаракатлари учун ушланганида ёнидан 1 килограмм 308 грамм марихуана гиёвандлик моддаси топилган. Тошкент автовокзалида 1947 йилда туғилган Наманган шаҳар фуқароси қўлга олинган. Унинг ёнидан текшириш натижасида 502 грамм гиёвандлик модда топилган, ҳозирги пайтда уларнинг устидан жиноий иш қўзғатилган.

Умуман, милиция ходимлари ишини кўрсатувчи бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Биз Тоҳир ака билан жиноятчиликни жиловлаш борасида қилинаётган ишлар ҳақида гаплашиб бўлганимиздан сўнг, Чилонзор туман ички ишлар бўлими бўлинма милиционерлари саф тортган майдончага қадам қўйдик. Чилонзор туманининг пост-патруль хизмат милиционерлари иш якуни ҳисоботига сафлангач, бўлинма сардори, милиция катта лейтенанти Рўзиев ҳисоб берди:

—Бугун 1-бўлинма шахсий таркиби томонидан 38 та ҳуқуқбузарлар Чилонзор туман ички ишлар бўлимига олиб келинган. Шундан 4 та жиноят изи совумасидан очилган. Бунда шахсий таркибда милиционерларимиздан Игорь Нестеренко битта талончилик жиноятини зудлик билан очди. Фуқаролар мулкини ўғирлаш ва номусга тажовуз қилишнинг олдини олиш борасида Зокир Маматов алоҳида жонбозлик кўрсатди. Биз раҳбарият номидан юқорида номлари кўрсатилган шахсий таркиб аъзоларига алоҳида ташаккурнома билдирамиз...

Бу вақтда соат 12 га яқинлашган эди. Тоҳир ака рацияни ишга солди.

— Шаҳардаги вазият ҳақида маълумот беринг.

Рациядан жавоб келди:

— Шаҳарда осойишталик, бутун аҳоли дам олмоқда. Ҳозирча ҳеч қандай нохуш хабар қайд этилгани йўқ.

Зокиржон ШАРИФЖОН ўғли.

Мутахассис тушунтиради

ИНТИЗОМИЙ ЖАЗО ТУРЛАРИ

Савол: Мен кадрлар бўлимида инспектор бўлиб ишлайман. Интизомий жазо бериш муддатига ўзгартиришлар киритилган экан. Иложи бўлса шу ҳақда батафсил тушунча берсангиз. Интизомий жазоланганлар мукофотланиши мумкинми?

Нуриддин Қобилов,
Чилонзор тумани.

Жавоб: Меҳнат қонунлари кодексининг 150-моддасига биноан ходимга интизомий жазо бевосита ножўя ҳаракат қилинганлиги аниқланган кундан бошлаб бир ой ичида қўлланилади. Бунда ходимнинг касаллиги ёки меҳнат таътилида бўлган кунлари ҳисобга олинмайди. Бундай жазо узоғи билан 6 ой давомида қўлланилади.

Бу демакки, қонунда кўрсатилган тартибга қўшимча тариқасида ходимга айрим ҳолларда бериладиган интизомий жазо муддатлари узайтирилган. Эндиликда молия-хўжалик фаолиятини тафтиш этиш ёки текшириш натижасида аниқланган ножўя ҳаракатлар учун интизомий жавобгарлик икки йилдан кечиктирилмай (содир этилган ҳаракат кунидан бошлаб) қўлланилиши мумкин. Интизомий жазо бир йил муддат ичида амалда бўлади. Шу вақт давомида ходимга нисбатан рағбатлантириш чоралари қўлланилмайди.

Шуни таъкидлаш керакки, агар интизомий жазо олган киши бошқа ножўя ҳаракатлар содир этмаса ва ўзини ҳалол ходим сифатида кўрсатса жазо бир йил муддат ўтмасдан олиб ташланиши мумкин.

Абдужалил ҲАСАНОВ,

Ножўя иш — келтирар ташвиш

ЮЗИ ШУВУТ ҚИЗЛАР

Бугунги кунда болалар ва ўсмирлар ўртасида жиноятчилик оз бўлсада содир этилаётгани ҳеч кимга сир эмас. Бундай ҳолнинг қизлар томонидан амалга оширилаётгани айниқса ачинарлидир. Шуранинг оилада юриш-туришини ҳеч ким суриштирмаганидан кейин ўғирликка қўл урди. Сергелидаги мавзелардан бирида яшовчи Аня унинг ҳамфикри, ҳамроҳи бўлди.

Аввалига икковлон бозорларда деҳқонларнинг молларини ўғирлаб «кун кечириб» юришди. Шу зайлда анча вақт ўтди. Кунлардан бир кун улар бел оғритмай пул топишнинг яхши усулини ўйлаб топгандай бўлишди. «Кел, — деди Шура, — «дом»лардан электр ҳисоблагичларини ўғирлаб сотамиз. Ўзи улар унчалик мустаҳкам ўрнатилмас экан. Осонгина ечиб оламиз».

Шундай қилиб Шура ўзи истиқомат қилаётган Буюк ипак йўли кўчасидаги кўп қаватли уйлар хонадонларидаги учта электр ҳисоблагични ими-жимида тинчитгач, шериклар уларни пуллаб юборишди. Нафс балоси ёмон экан. Тўртинчи бор шундай ишга қўл уришганида ички ишлар ходимлари томонидан қўлга олинишди.

Ачинарли томони шундаки, бу икки қизни (бири 18 ёш, иккинчиси эса 16 ёш) милиция бўлимига сўраб келган одам бўлмади. Ахир булар ҳам ҳамма қатори фарзанд эди-ку. Наҳотки, лоқайдлик шу даражага етиб борган бўлса?

Инсон она қорнидан жиноятчи бўлиб туғилмайди. Ёмон тарбиягина ёшларни йўлдан чиқаради. Ота-онанинг эътиборсизлиги, ношудлиги сабаб Аня, Шуралар жиноят йўлига кириб кетишди. Шу сабабдан бугун уларнинг бошлари эгик. Ўғри деган ном юзларини шувут қилиб қўйди.

Мирза АБДУЛЛАЕВ,

Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг ходими.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА БИЛДИРУВЛАР

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани ҳокимияти қошидаги «БИЗНЕС ФОНД» БЎЛИМИ тадбиркорларга ўзининг қуйидаги хизматларини ТАКЛИФ ЭТАДИ:

- кичик корхона, масъулияти чекланган жамият, хусусий корхоналарни рўйхатга олиш учун зарур бўлган ҳужжатларни тайёрлайди ва ҳужжат тайёрлаш соҳасида маслаҳатлар беради;
- корхоналарни хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш жараёнида ҳар томонлама ёрдам беради;
- ўз лойиҳаларингизни амалга ошириш учун ва имтиёзли кредит олиш учун техника-иқтисодий жиҳатдан асосланган ҳужжатлар мажмуасини тайёрлайди;
- МДҲ бўйлаб ва чет элга туристик-тижорат сайёҳатларини ташкил қилади;
- қурилиш-таъмирлаш ишларини амалга оширади.

ЎҚУВ КУРСЛАРИДА:

— компьютерда ишлаш тажрибасига эга бўлган замонавий бухгалтерлик ҳисоботларини тайёрлашни ўргатади.

Бизнинг манзилимиз: Тошкент шаҳри, Собир Раҳимов тумани, Қорасарой кўчаси, 270-уй. 4-қават.

ТЕЛЕФОН: 48-39-80.

ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ — МОСКВА ДАВЛАТ ИЖТИМОИЙ УНИВЕРСИТЕТИ Марказий Осиё минтақаси ва Қозоғистондан «МЕҲНАТ ИҚТИСОДИ ВА СОЦИОЛОГИЯСИ» мутахассислиги бўйича сиртқи бўлимга Тошкент шаҳрида ҳужжатлар қабул қилмоқда

Абитуриентларнинг ёши чекланмаган.

Студентлар шартнома асосида қабул қилинади.

Абитуриентлар 1995 йил 28 августдан 5 сентябргача Тошкент шаҳрида рус тили ва адабиёти (иншо)дан имтиҳон топширадилар ва университет ўқитувчилари иштирокида ўрта умумий таълим мактаби даражасида суҳбатдан ўтадилар.

Қўшимча маълумотлар бўйича қуйидаги манзилга мурожаат қилиш мумкин: ***Тошкент шаҳри, Қорасув мавзеси, Интизор кўчаси, 77 «а»-уй.***

Метронинг «Максим Горький» бекатидан 63-автобус, 31-маршрут таксиларининг «Милиция мактаби» бекатигача, 8-автобаза рўпарасидаги бино.

АВТОМОБИЛСОЗЛИК КОРХОНАЛАРИ ЎЗБЕК АССОЦИАЦИЯСИ «ЎЗАВТОСАНОАТ» қуйидаги бўш ўринларга ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

КОТИБ-РЕФЕРЕНТЛАР — 5 та ўрин.

Номзодларга қўйиладиган талаблар:

— ўрта махсус маълумот;
— инглиз тили асосларини билиш;
— компьютерда ишлай олиш маҳорати;
— иш юритиш бўйича амалий билим;
— ёши 35 гача бўлиши лозим.

ЗАРУР ҲУЖЖАТЛАР:

— курслар ёки бошқа ўқув муассасасини тугатганлиги ҳақидаги дипломнинг нусхаси;
— меҳнат дафтарчаси (агар бўлса);
— кадрларнинг ҳисобини олиб бориш шахсий варақаси;
— таржимаи ҳоли,
— 6x4 фотосурат (4 дона).

Ҳужжатларни топшириш муддати — эълон чиққан кундан бошлаб 10 кун

Манзил: Тошкент шаҳри, Ҳ.Абдуллаев кўчаси, 30-уй.
ТЕЛЕФОНЛАР: 67-71-51, 67-70-54, соат 9 дан 18.00 гача.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш ва Халқ таълими вазирликларининг 1995 йил 16 августдаги 385 ва 163-сонли буйруғига асосан Тошкент Давлат Иккинчи Тиббиёт институти қошида иқтидорли ва истеъдодли ўқувчилар учун тиббиёт лицейи ташкил қилинди.

Лицейга—мактабда яхши ва аъло баҳолар билан ўқиган, 9-синфни муваффақиятли тугатган тиббиётга қизиққан ўқувчилар компьютер ёрдамида тест синовлари асосида 10-синфга танлаб олинади.

Лицейда дарслар институтнинг профессор-ўқитувчилари ҳамда мактабнинг юқори малакага эга бўлган ўқитувчилари томонидан олиб борилади. Унда асосий эътибор биология, кимё, физика, информатика, ўзбек тили, чет тили, тиббиёт каби фанларни чуқур ўрганишга қаратилади. Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Ўқишга кирувчиларнинг ҳужжатлари 1995 йил 31 августгача қабул қилинади.

Қабул учун қуйидаги ҳужжатларни топшириш лозим:
1. Институт ректори номига ариза.
2. 8-9-синфни битирганлик тўғрисида табель.
3. 9-синфни битирганлик тўғрисидаги гувоҳнома.
4. Мактабдан тавсифнома.
5. Турар жойидан маълумотнома.
6. Соғлиғи тўғрисида маълумотнома (086 форма).
7. 6 та сурат (3x4 ўлчамда, бош кийимсиз).

Тест синовлари 5 сентябрда ўтказилади.

Тиббиёт лицейига кирувчиларнинг ҳужжатлари қуйидаги манзилгоҳда қабул қилинади.

Тошкент шаҳри, С. Раҳимов тумани, шифокорлар шаҳарчаси, Форобий кўчаси, 2-уй, институтнинг бош ўқув биноси, 4-қават 462 хона.
Автобуслар: 10, 28, 116, 34.
Трамвай: 7, 16.
II ТошДавТИ бош ўқув биноси бекати.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

Тошкент оқшоми

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича~ 56-54-68, 32-56-66.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Буюртма--Г-- 0339 •Босмага бериш вақти 11.30. 1 2 3 4 5 6.